

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Společná zemědělská politika a role sociálních partnerů v její přípravě a realizaci

2020

*Projekt „Posilování sociálního dialogu v zemědělství v oblastech trvale udržitelného rozvoje
zemědělství a venkova – 2. etapa,
registrační číslo projektu CZ.03.1.52/0.0/0.0/18_094/0010453, financovaný ESF prostřednictvím
Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu ČR*

O B S A H

1. Společná zemědělská politika EU – kdy a proč byla přijata
2. Cíle a principy Společné zemědělské politiky EU
3. Reformní kroky EU ve Společné zemědělské politice
4. Společná zemědělská politika EU a zemědělství České republiky
5. Postoje českých zemědělských odborníků ke Společné zemědělské politice
6. Aktivity EFFAT a EHSV v souvislosti se Společnou zemědělskou politikou
7. Spolupráce sociálních partnerů v rezortu zemědělství ČR ve vztahu ke Společné zemědělské politice EU

1. Společná zemědělská politika EU – kdy a proč byla přijata

Máme-li hovořit o Společné zemědělské politice Evropské unie, musíme nejdříve se zastavit u významu zemědělství, jako neodmyslitelné oblasti národního hospodářství nejen České republiky, ale každé země světa. Jen tak můžeme význam a postavení Společné zemědělské politiky v politice Evropské unie ocenit a pochopit, proč už tolik let rezonuje v celé Evropské unii. Zabývá se jí Evropská komise, její orgány, poslanci Evropského parlamentu a všechny státy Evropské unie již hodně dlouhou dobu.

Zemědělská výroba patří společně s navazující potravinářskou výrobou mezi tradiční odvětví národního hospodářství a je součástí evropského politického prostoru a jednotného trhu. Zemědělství je jedním z odvětví materiální výroby, jehož finální výsledky vycházejí z bezprostředního působení společnosti na přírodu. Specifikem zemědělství je jeho produkční i reprodukční (politická, krajinnotvorná) funkce. Zemědělství je zejména producentem potravin, a tím zajišťuje fyzickou funkci obyvatelstva.

Zemědělství působí také jako stabilizátor vnitropolitické vyváženosti a vzhledem k produkci potravin ho lze označit za odvětví s významnou sociální funkcí.

Zásadní reprodukční funkcí, kterou zemědělství plní, je ochrana a tvorba krajiny. Zemědělská produkce tedy sehrává důležitou roli v oblasti životního prostředí a zvyšuje se jeho úloha také v rovině producenta alternativních zdrojů energie.

To vše staví význam a postavení zemědělství do popředí zájmů všech zemí, Proto již po druhé světové válce země západní Evropy si začaly uvědomovat nutnost vytvoření integrovaného zemědělství v Evropě, a to zejména z důvodu zajištění dostatečného množství potravin pro své obyvatele. A dalším důvodem byla zaostalost evropského zemědělství za agrární produkci v USA a v dalších zemích. Což vedlo ke stanovení základního cíle integrovaného zemědělství v západní Evropě, a to zvýšení produktivity práce, které mělo posílit konkurenceschopnost evropských zemědělců ve světě.

Proto jedním z cílů Evropského hospodářského společenství již v 50. letech 20. století byla integrace evropského zemědělství ve formě **společné zemědělské politiky**. Společná zemědělská politika (dále v textu používaná zkratka SZP, známá též pod zkratkou CAP –

Common Agricultural Policy) je nejstarší politikou Evropských společenství. Římská smlouva z roku 1957 stanovila pro zemědělství několik základních cílů, které byly potvrzeny i Lisabonskou smlouvou. Konkrétně jde o tyto cíle:

- zvýšení produktivity zemědělství pomocí technického rozvoje a optimální využití výrobních faktorů, zejména pracovní síly,
- zajištění spravedlivé životní úrovně zemědělského obyvatelstva, zejména zvyšováním individuálních výdělků zemědělců,
- stabilizace trhů,
- pravidelné zásobování zemědělskými výrobky,
- zajištění přiměřené ceny pro spotřebitele,
- podílet se na zelené politice EU.

Šlo tedy především o zajištění dostatečné produkce a kvality zemědělských komodit a vytvoření efektivně fungujícího odvětví, které by zvýšilo životní úroveň obyvatel žijících ve venkovských oblastech. Zemědělská politika přispívala zemědělcům subvencemi, které umožňovaly zvýšení výroby. Kromě zajištění zemědělské soběstačnosti byla cílem Evropského společenství od počátku cenová regulace zemědělských výrobků. Zásadním rozhodnutím byla cenová podpora, kdy zemědělci získali garanci cen, které zemědělci dostanou za své výrobky.

2. Cíle a principy Společné zemědělské politiky EU

Společná zemědělská politika, která byla zavedena v roce 1962, funguje jako partnerství mezi zemědělstvím a společností, mezi Evropou a jejími zemědělci.

Hlavní cíle Společné zemědělské politiky jsou vymezeny Římskou smlouvou a netýkají se pouze ekonomické roviny, ale také oblasti sociální a politické:

- podporovat zemědělce a zvýšit produktivitu zemědělství, aby byly zajištěny stabilní dodávky potravin za dostupné ceny,
- chránit zemědělce v Evropské unii, aby měli přiměřenou životní úroveň,
- pomáhat při řešení změny klimatu, životního prostředí a udržitelném hospodaření s přírodními zdroji,
- zachovat venkovské oblasti a typy krajiny v Evropské unii,
- udržovat životaschopnost hospodářství venkovských oblastí podporou pracovních míst v zemědělství, zemědělsko-potravinářském průmyslu a přidružených odvětvích,
- stabilizovat trhy schopné eliminace výkyvů vnitřního potravinového trhu a zajištění plynulého chodu zásobování potravinami,

Společná zemědělská politika je společnou politikou pro všechny členské státy Evropské unie, která ji také řídí a z jejího rozpočtu je také financována.

Společná zemědělská politika je založena na **třech základních principech**:

- Princip jednotného trhu, který představuje volný pohyb zemědělských produktů mezi jednotlivými členskými státy.
- Princip preference Společenství zahrnuje přednost odbytu ze společného trhu, produktům vyrobeným v členských zemích.
- Princip finanční solidarity představuje financování zemědělské politiky členskými státy, tedy ze společného rozpočtu.

Princip jednotného společného trhu zemědělských produktů umožňuje volný pohyb agrárních komodit v prostoru Evropské unie. Společný trh je regulován množstvím jednotných pravidel a jednotných nástrojů od společných cen po kvóty, které chrání domácí výrobky. Ochranu vnitřního trhu zajišťují společné ceny, které jsou tvořeny uměle, nikoli na tržním principu. Ceny pro jednotlivé výrobky jsou tvořeny na základě regulačních systémů, které se označují jako tržní řády. Tento systém tvorby cen způsobil celou řadu problémů mezi jednotlivými členy Evropské unie. Jednotlivé komodity se odlišují výší regulace, přičemž mezi nejvíce regulované výroby patří cukr a obilí, naopak trh s ovocem a zeleninou téměř regulován není.

Princip preference domácích výrobků je zaměřen na posílení pozice domácích výrobků na vnitřním trhu před výrobky dováženými ze třetích zemí. Uvedený princip chrání domácí výrobu před konkurencí z dovozu, výkyvy cen na světových trzích a také podporuje export domácích zemědělských komodit. Základním nástrojem pro uplatňování tohoto principu je mezní cena. Jestliže cena domácího výrobku přesahuje cenu světovou, a snížila by se tak konkurenceschopnost domácích producentů, zavádí Evropská unie na dovážené výrobky dovozní cla, tzv. zemědělské dávky. Uvedená dávka je rozdílem světové a mezní (prahové) ceny, je nižší než cílová a vyšší než intervenční cena. Zemědělské dávky, které jsou ve formě cel vybrány, jsou podstatným vlastním zdrojem rozpočtu Evropské unie. Exotické plodiny, které se na území Evropské unie nepěstují, jsou opatřeny nižšími cly než produkty, které se v prostoru společného trhu vyrábějí a spadají do společné zemědělské politiky.

Princip preference domácích výrobků rovněž zahrnuje podporu exportu agrárních komodit z prostoru Evropské unie.

Princip finanční solidarity je založen na financování všech částí Společné zemědělské politiky Evropské unie všemi členskými státy. Politika je financována z rozpočtu Evropské unie. V programovém období 2000-2006 byl hlavním finančním nástrojem Společné zemědělské politiky Evropský zemědělský, usměrňovací a záruční fond (EAGGF – European Agricultural Guidance and Guarantee Fund). V programovacím období 2007-2013 byl tento fond nahrazen Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EAFRD – European Agricultural Fund for Rural Development). Jednalo se pouze o formální změny, neboť principy financování se nezměnily. Ke Společné zemědělské politice byla rovněž přiřazena dosud samostatná rybářská politika.

V roce 2019 byla Společná zemědělská politika v rámci rozpočtu Evropské unie financována ze dvou fondů, a to Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF), který poskytuje přímou podporu a financuje tržní opatření, a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV), který je určen pro financování rozvoje venkova.

Platby si každá země Evropské unie spravuje sama na vnitrostátní úrovni. Každá země také zveřejňuje informace o příjemcích plateb v rámci Společné zemědělské politiky v souladu s unijními pravidly transparentně.

Princip plateb z unijního rozpočtu souvisí především z faktu, že podnikání v zemědělství je svým způsobem specifické, protože je nutné brát v úvahu následující aspekty:

- navzdory významu produkce potravin je příjem zemědělců ve srovnání s příjmem v nezemědělských oborech přibližně o 40 % nižší,
- zemědělství je více závislé na počasí a klimatu než řada jiných odvětví,
- mezi poptávkou spotřebitele a dobou, kdy ji jsou zemědělci schopni uspokojit, panuje nevyhnutelná časová prodleva – vypěstování většího množství pšenice nebo výroba většího množství mléka nutně vyžaduje čas.

Zemědělci musí být nákladově efektivní, ale zároveň by měli pracovat udržitelným způsobem; chovat se šetrně k životnímu prostředí, pečovat o půdu a udržovat biologickou rozmanitost.

A právě z důvodu nejistoty v podnikání a dopadu zemědělství na životní prostředí se veřejný sektor ve věci zemědělců tolik angažuje,

Společná zemědělská politika proto disponuje těmito nástroji:

- **podpora příjmu prostřednictvím přímých plateb** zajišťuje stabilitu příjmů zemědělců, odměňuje je za ekologický způsob hospodaření a za to, že poskytují veřejné statky, za něž jim trh obvykle neplatí (typickým příkladem je péče o krajinu),

- **tržní opatření**, jimiž se řeší složité situace na trhu, jako je náhlý pokles poptávky kvůli obavám o zdravotní nezávadnost nebo pokles cen v důsledku dočasného přebytku nabídky na trhu,
- **opatření pro rozvoj venkova** spolu s vnitrostátními a regionálními programy, jejichž cílem je řešit specifické potřeby a problémy venkovských oblastí.

3. Reformní kroky EU ve Společné zemědělské politice

K poznatku, že Společnou zemědělskou politiku je nutné reformovat, se došlo koncem osmdesátých let, a to jak z důvodu zastaralosti některých opatření, tak rovněž z důvodu probíhajících rozhovorů o liberalizaci světového obchodu v rámci Uruguayského kola rozhovorů GATT probíhajících v letech 1988 až 1994.

Reforma přijatá v roce 1992, tzv. McSharryho reforma, přišla s kompromisem mezi závazkem snížení cenových dotací a nutností udržet přiměřené příjmy zemědělců. Nový mechanismus omezil dotace vázané na velikost výroby a naopak posílil význam dotací a podpor, které se týkaly přímo výrobních faktorů, a tak nezávisle na objemu produkce směřovaly rovnou k výrobcům. V oblasti pěstování obilnin bylo poskytování podpor podmíněno povinným ponecháním části orné půdy ladem. Reforma zásadně ovlivnila dva sektory – pěstování obilnin a produkci hovězího masa. Jednalo se o oblasti, kde byly náklady Společné zemědělské politiky nejvyšší a situace si žádala výraznou změnu. S implementací vzrostl význam kompenzací a naopak cenové intervence a podpory ustoupily do pozadí.

Výdaje na Společnou zemědělskou politiku i přes McSharryho reformu v roce 1994 stále dosahovaly výše okolo 40 miliard EUR. V červenci 1997 představila Komise komplexní materiál nazvaný **Agenda 2000 – Za silnější a širší Evropu**. Komise v této analýze identifikovala pět základních oblastí, kde bude zapotřebí uskutečnit reformy, včetně zemědělství. Přijatá reforma pomohla omezit intervence na trhu pomocí snížení intervenčních cen. Agenda 2000 zdůraznila také důležitost rozvoje venkova.

Cílem **revize v roce 2003** bylo zvýšení konkurenční schopnosti zemědělství, a to jak uvnitř Evropské unie, tak i mimo ni, přechod z podpor poskytovaných na výrobek na podpory

poskytované producentovi, zaměření na ochranu životního prostředí, jakost a bezpečnost potravin a pohodu zvířat (welfare). Zjednodušeně řečeno, zemědělský producent se má díky těmto reformním krokům stále více orientovat ve svém rozhodování podle signálů trhu a požadavků společnosti (spotřebitelů) a neprodukovat komodity, o něž není zájem, nebo jsou na trhu těžko uplatnitelné.

Reforma se zaměřila na tyto okruhy:

- Odstranění vazby na produkci – odstranění vazby podpor na zemědělskou produkci zavedením jednotné platby na farmu, což v praxi znamená, že zemědělský výrobce získává jednu platbu namísto několika plateb.
- Respektování standardů na úrovni farmy – základem jsou definované zákonné požadavky na hospodaření (veřejné zdraví, zdraví zvířat a rostlin, životní prostředí, řádné zacházení se zvířaty) a dobré zemědělské a ekologické podmínky.
- Modulace – jedná se o přesun přímých podpor zemědělcům na rozvoj venkova.
- Finanční disciplína (degresivita) – degresivita měla být uplatňována u farem s platbami nad 5 000 EUR. Farmy s platbami do 5 000 EUR byly z tohoto opatření vyjmuty.
- Rozvoj venkova – podpora těchto oblastí: kvalita potravin, welfare, nové technologie pro zpracování potravin. Dále budou podporováni mladí farmáři, malí zpracovatelé, programy kvality potravin, skupiny producentů (do 70 % nákladů). Rovněž budou poskytovány podpory pro zavedení standardů na farmách s účastí na tzv. poradenském systému.
- Poradenský systém (audit farem) – smyslem zavedení zemědělského poradenského systému je pomáhat zemědělským producentům při aplikaci standardů v agroenvironmentální oblasti, v oblasti kvality a bezpečnosti potravin a pohody zvířat.
- Rozdělení Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu pro zemědělství (EAGGF) na Evropský zemědělský záruční fond (EAGRD – pro přímé platby) a na Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRDF).

Kontrola funkčnosti Společné zemědělské politiky (Health Check).

Dne 20. listopadu 2008 dosáhly členské státy dohody nad kompromisním návrhem změn v SZP. Členské státy Evropské unie se shodly na:

- Sazbě povinné modulace stanovené na 10 % (5 nyní + 5 dodatečných) od roku 2013.
- Úplném vyloučení zemědělských podniků s platbou od 100 000 EUR do 300 000 EUR z progresivní modulace.
- Dodatečné progresivní modulaci u podniků s platbou nad 300 000 EUR ve výši 4 %.
- Míře financování modulovaných prostředků ze zdrojů EU – příspěvku EU 75 % u základní sazby; příspěvku EU 90 % v regionech konvergence (tj. celá ČR mimo Prahy).
- Rozšíření podpory citlivých oblastí zemědělství – stropu pro vázané platby pro vybrané citlivé sektory do výše 3,5 %.
- Množnosti financování opatření v rámci programu rozvoje venkova z dodatečně modulovaných prostředků – uznatelnosti některých existujících opatření programů týkajících se řešení tzv. nových výzev k financování z dodatečně modulovaných prostředků. Jedná se o opatření související s adaptací na klimatickou změnu, obnovitelnými zdroji, managementem vodních zdrojů, biodiverzitou, sektorem mléka a inovativními přístupy.

V zemědělské oblasti byly v rámci kontroly funkčnosti Společné zemědělské politiky definovány nové výzvy pro zemědělství (řízení rizik, klimatická změna, biopaliva, voda, biologická rozmanitost), které byly podpořeny i v rámci Evropského plánu hospodářské obnovy schváleného v roce 2009.

Společná zemědělská politika Evropské unie po roce 2013

Dne 18. listopadu 2010 zveřejnila Evropská komise oficiální verzi Sdělení k budoucí podobě Společné zemědělské politiky. Jedná se o materiál, jehož formální prezentace na půdě Rady EU proběhla dne 28. 11. u příležitosti zasedání ministrů zemědělství a který byl zároveň velmi obecným předvojem konkrétních legislativních návrhů očekávaných ze strany Evropské komise. Materiálu předcházela veřejná diskuse pod záštitou Evropské komise zahájená v dubnu 2010, která měla Evropské komisi nastínit možnosti dalšího směřování Společné zemědělské politiky dle přání zemědělské veřejnosti.

Výbor pro zemědělství a rozvoj venkova Evropského parlamentu podpořil návrh Evropské komise na zavedení stropů přímých plateb a v souvislosti s tím navrhl zohlednění kritérií

velikosti podniku, zaměstnanosti a příspěvku k ochraně životního prostředí. Pokud jde o složku ozelenění, i zde se výbor postavil na stranu Evropské komise a podpořil vznik zelené složky plateb financované kompletně z rozpočtu Evropské unie. Výbor dále ustoupil z původního požadavku poskytnutí každému členskému státu alespoň 65 % průměru přímých plateb.

Návrh nové podoby Společné zemědělské politiky na období 2014 – 2020

V návaznosti na Sdělení Evropské komise k budoucí podobě Společné zemědělské politiky po roce 2013 a balíček návrhů k podobě příštího Víceletého finančního rámce představila Evropská komise dne 12. 10. 2011 legislativní balíček k budoucímu směřování Společné zemědělské politiky zahrnující následující návrhy:

- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví pravidla pro přímé platby zemědělcům v režimech podpory v rámci Společné zemědělské politiky,
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty,
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova,
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o financování, řízení a sledování Společné zemědělské politiky,
- návrh nařízení Rady, kterým se určují opatření na stanovení některých podpor a náhrad v souvislosti se společnou organizací trhů se zemědělskými produkty,
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 73/2009, pokud jde o poskytování přímých plateb zemědělcům v roce 2013,
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde o režim jednotné platby a podporu pěstitelům révy.

Klíčové plenární zasedání Evropského parlamentu, které definitivně potvrdilo finanční rámec pro Společnou zemědělskou politiku na příštích 7 let, se uskutečnilo ve dnech 18. – 21. 11. 2013, kdy poslanci přijali návrh nařízení o Víceletém finančním rámci EU na období 2014 – 2020.

Reformovaná Společná zemědělská politika pro období 2014 - 2020 má umožnit členským státům ve větší míře rozhodovat o nastavení přímých plateb v rámci prvního pilíře, přičemž většina rozhodnutí měla být oznámena Evropské komisi do 1. srpna 2014. Následovalo dokončování rozhodnutí o přímých platbách s ohledem na jejich implementaci na národní úrovni.

Druhý pilíř Společné zemědělské politiky - rozvoj venkova - měl být v následujícím programovém období 2014 - 2020 financován prostřednictvím Programu rozvoje venkova. Programový dokument byl postupně aktualizován, aby reflektoval aktuální verze právních a strategických dokumentů Evropské unie a České republiky i připomínky partnerů.

I. pilíř reformované Společné zemědělské politiky

Mezi cíle reformované Společné zemědělské politiky v rámci přímých plateb patřil větší důraz na šetrný přístup k životnímu prostředí pomocí režimu ozelenění, generační obměna na venkově prostřednictvím podpor pro mladé zemědělce nebo podpora odvětví nebo regionů, které čelí určitým obtížím či jsou nesmírně důležité z hospodářského, sociálního nebo environmentálního hlediska. Společná zemědělská politika má zároveň umožnit členským státům větší míru rozhodování o zacílení finančních prostředků, včetně přesunu mezi pilíři pro přímé platby a Program rozvoje venkova.

Z pohledu České republiky došlo v průběhu vyjednávání k důležitým rozhodnutím o dobrovolnosti zastropování, snížení částky přímých plateb (degresivita) nebo snížení částky určené na finanční disciplínu, v opačném případě by aplikace těchto opatření významně ovlivnila výši finančních prostředků pro zemědělské podniky v ČR v rámci I. pilíře. Finanční alokace pro 1. pilíř představovala pro ČR ročně přibližně 25 mld. Kč.

II. pilíř reformované Společné zemědělské politiky

Jedním z nových prvků programového období 2014 - 2020 byla užší provázanost II. pilíře Společné zemědělské politiky se strukturálními fondy v tzv. Společném strategickém rámci. Strategickým dokumentem na národní úrovni, na který Program rozvoje venkova navazoval, byla Dohoda o partnerství, která představovala základní zastřešující dokument pro všechny

intervence z Evropských strukturálních a investičních fondů v ČR v programovém období 2014 - 2020.

Program rozvoje venkova byl financován z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a kofinancován z národního rozpočtu. Návrh rozpočtu programu počítal s tím, že rozpočet z EZFRV ve výši 2,170 mld EUR bude doplněn převodem určité části rozpočtu z I. pilíře - přímých plateb, a to ve výši cca 111 mil. EUR. Společně s národním spolufinancováním byl by pak celkový rozpočet Programu rozvoje venkova ve výši cca 3,042 mld. EUR. Přesto však finanční prostředky nedosahovaly výše alokace předchozího programového období. Snížení prostředků se tak odrazilo i v cílení podpor Programu rozvoje venkova a jejich doplňkovosti z dalších operačních programů.

Kromě provázanosti II. pilíře Společné zemědělské politiky se strukturálními fondy nově docházelo i k užšímu propojení mezi pilíři v rámci Společné zemědělské politiky navzájem. Jednalo se zejména o novou složku přímých plateb – platbu na zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí, tzv. ozelenění. Ozelenění bylo nutné zohlednit při nastavení vybraných environmentálně zaměřených plateb (podmínka zamezení dvojímu financování).

Společná zemědělská politika po roce 2020

V zájmu upevnění úlohy evropského zemědělství v budoucnosti se Společná zemědělská politika v průběhu let vyvíjela tak, aby odpovídala měnícím se hospodářským podmínkám a potřebám a očekáváním občanů.

Dne 1. června 2018 předložila Evropská komise legislativní návrhy týkající se budoucnosti Společné zemědělské politiky v období po roce 2020. Tyto legislativní návrhy byly předloženy až poté, co v roce 2017 proběhla veřejná konzultace o budoucnosti Společné zemědělské politiky a bylo vydáno sdělení o budoucnosti potravinářství a zemědělství.

Evropská komise v tomto sdělení navrhla, jakým směrem by se měla Společná zemědělská politika ubírat, přičemž se především zaměřila na její zjednodušení a rentabilitu. Spolu s uvedením priorit, které musí budoucí Společná zemědělská politika sledovat, Evropská

komise navrhla flexibilnější přístup k provádění této politiky, aby se dosáhlo efektivnějších výsledků („z farmy na vidličku“).

Pro příští dlouhodobý rozpočet Evropské unie na období 2021 - 2027 navrhuje Evropská komise Společnou zemědělskou politiku modernizovat a zjednodušit.

Budoucí zemědělský rozpočet je stanoven v návrhu Evropské komise a týká se víceletého finančního rámce. Ačkoli Evropská unie i nadále vyčleňuje na zemědělství velkou část svého rozpočtu (28,5 % celkového rozpočtu na dané období), došlo k velmi významným škrtům v reálných hodnotách (-15 %), jež jsou způsobeny odchodem Spojeného království (čistého přispěvatele do rozpočtu) a potřebami financování plynoucími z nových priorit Evropské unie (migrace, vnější hranice, digitální ekonomika, doprava). Finanční prostředky určené na zemědělství činí 324,2 mld. EUR ve stálých cenách z roku 2018 a tuto částku je třeba srovnat s rozpočtem na předchozí období 2014 - 2020 po odečtení výdajů na Spojené království. První pilíř si zachovává své výsadní postavení (Evropský zemědělský záruční fond, 78,4 %), i když jsou jeho finanční prostředky sníženy o 11 %, velkou ztrátu však zaznamenává rozvoj venkova, jehož prostředky jsou sníženy o 28 %.

Evropská komise na základě nového víceletého finančního rámce předložila tři návrhy nařízení, které vymezují legislativní rámec Společné zemědělské politiky na období 2021 - 2027. Ústřední bod reformy se týká modelu provádění Společné zemědělské politiky, jež je zaměřen na výsledky a subsidiaritu, což členským státům uděluje mnohem významnější roli při provádění zemědělských intervencí. Evropská unie by měla v budoucnu stanovovat podstatné parametry (cíle Společné zemědělské politiky, základní požadavky, hlavní typy intervence v rámci prvního a druhého pilíře), zatímco členské státy by měly vypracovávat víceleté strategické plány pro dosažení konkrétních cílů a hodnot, o kterých bylo rozhodnuto společně.

Budoucí Společná zemědělská politika by se měla zaměřovat na devět cílů, jež odrážejí její hospodářskou, environmentální a sociálně-územní multifunkčnost. Má si zachovat své dva pilíře i oba zemědělské fondy, které mají podporovat vnitrostátní programy v návaznosti na škálu opatření vybraných v rámci integrovaného přístupu. **V každém případě by prioritním prvkem nové Společné zemědělské politiky měly zůstat přímé platby (oddělené od produkce i vázané).**

Kromě nového řízení Společné zemědělské politiky jsou dalšími významnými prvky návrhů reformy následující:

- Pokud jde o první pilíř, dostává nový podnět redistribuce přímé podpory: Evropská komise navrhuje postupné snižování plateb přesahujících 60 000 EUR a povinné stanovení stropu (maximální částka 100 000 EUR na příjemce). Odvětvové intervenční programy jsou dále přesunuty ze společné organizace trhu do nových vnitrostátních strategických plánů.
- Nová ekologická architektura je s ohledem na svou koncepci a řízení, jež jsou svěřeny vnitrostátním orgánům, mnohem pružnější. Bude mít tři složky: novou podmíněnost (povinnou, ale v detailech mnohem flexibilnější), programy pro klima a životní prostředí (jež budou financovány z Evropského zemědělského záručního fondu a nahradí stávající ekologické platby) a agro-environmentální a klimatická opatření (financovaná z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova).
- Pokud jde o druhý pilíř: Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova již není strukturálním fondem spadajícím do společného rámce politiky soudržnosti, míra spolufinancování se snižuje o 10 procentních bodů. Evropská komise v zájmu zjednodušení soustřeďuje intervence, i když v důsledku toho některá opatření ztrácí na viditelnosti (jako např. ekologické zemědělství), a závěrem, pravidla programu Leader budou určována na úrovni politiky soudržnosti, ačkoli je jeho financování zajišťováno ze zemědělského rozpočtu.

První reakce na návrhy Evropské komise dokládají všeobecnou shodu, pokud jde o navrhované cíle, ale odhalují také zásadní rozdíly ohledně způsobů zvolených pro jejich dosažení a zajištění zjednodušení a účinnost řízení.

Hlavními spornými body jsou zejména rozpočtové škrty plánované v rámci Společné zemědělské politiky na období 2021 – 2027; oblast působnosti vnitrostátních strategických plánů, jež by mohly být velmi rozdílné a nenaplnovat cíle stanovené na evropské úrovni (především na úrovni ochrany životního prostředí); povinné stanovení stropu pro částky podpory, jež většina členských států a jejich profesních organizací, které se přiklánějí spíše k dobrovolnému řešení, považuje za příliš omezující; míra a tempo vnější

konvergence přímé podpory (sedm členských států požádalo o zrychlení harmonizace podpory na hektar ve všech 27 státech, ale osm dalších s tímto postojem ostře nesouhlasí); **administrativní zátěž spojená s novými požadavky na výkonnost a závěrem je zpochybňována oblast působnosti některých navrhovaných aktů v přenesené pravomoci a prováděcích aktů, neboť by mohly překročit řídicí pravomoci Evropské komise.**

Je třeba si uvědomit, že novou Společnou zemědělskou politiku nebude možné přijmout, pokud se nepodaří dosáhnout dohody o novém finančním rámci – zemědělské nástroje totiž mají v evropském rozpočtu velkou váhu. Značné rozdíly v názorech na to, jak by měl budoucí rozpočtový rámec vypadat, se dle očekávání promítly i do jednání o zemědělské politice. V prosinci 2019 předložilo finské předsednictví Rady kompromisní návrh celkové výše víceletého finančního rámce 2021 - 2027 a způsobu rozdělení výdajů mezi tradiční politiky Evropské unie (Společná zemědělská politika, soudržnost) a nové priority. Návrh předpokládal, že celkový objem finančních prostředků poklesne na 1,07 % hrubého národního důchodu EU a současně se zvýší rozpočet na rozvoj venkova o 10 miliard. Dohody však dosaženo nebylo. Po tomto prvním neúspěchu se hlavy států a vlád sešly znovu ve dnech 20.-21. února 2020. Předseda Evropské rady Charles Michel přišel na jednání s návrhem, podle něhož by byla celková částka Víceletého finančního rámce mírně vyšší, než jakou navrhovalo finské předsednictví (tj. 1,074 % hrubého národního důchodu). To by odpovídalo celkovému snížení prostředků na Společnou zemědělskou politiku o 14 %. Ani po dvoudenním jednání se ale nepodařilo sblížit nesmiřitelné postoje dvou skupin států – obránců Společné zemědělské politiky a politiky soudržnosti na straně jedné a skupiny takzvaných “střídmých zemí“, které usilovaly o omezení rozpočtu na 1 % HND, na straně druhé.

Poslední fáze jednání o zemědělské politice se překrývá s diskusemi o Zelené dohodě pro Evropu, které byly odstartovány sdělením Evropské komise ze dne 11. prosince 2019. Zelená dohoda pro Evropu má vést ke vzniku modelu udržitelného růstu a dosažení klimatické neutrality do roku 2050, a bude mít tedy na zemědělsko-potravinářské odvětví v Evropě významný dopad. V březnu 2020 měly přijít očekávané konkrétní návrhy v několika oblastech: biologická rozmanitost, lesy, emise skleníkových plynů a zejména strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“, která si klade za cíl zvýšit potravinovou bezpečnost, snížit používání pesticidů, hnojiv a antibiotik, podporovat inovace v zemědělství a zlepšit poskytování informací spotřebitelům. Na obecné směry činnosti schválené v rámci Zelené dohody by měly navazovat

národní strategické plány, které by měly být předloženy v průběhu roku 2021 a uplatňovány od roku 2022.

V současnosti jsou rozdílné pozice mezi Evropským parlamentem, Evropskou komisí a Radou.

4. Společná zemědělská politika EU a zemědělství České republiky

České zemědělství prošlo ještě před vstupem do Evropské unie zásadními strukturálními změnami stejně jako ostatní sektory hospodářství. Vlastnické změny doprovázely změny objemové. Výrazně byl snížen počet zaměstnanců v zemědělském sektoru, došlo také ke snížení jejich podílu na zaměstnanosti a snížení podílu zemědělství na tvorbě HDP země. Pokles zaměstnanosti přinesl zvýšení produktivity práce, avšak výše mezd v sektoru tomuto stavu neodpovídala. Oscilovala pouze na čtvrtině průměrných mezd v České republice. Transformace českého zemědělství způsobila mj. zhoršení pozice a podmínek zemědělců. Vzrostly náklady na produkci, které převyšovaly ceny produktů. Velkým problémem byla nízká ochrana tuzemských zemědělců před levnými subvencovanými dovozy z Evropské unie. Dovošní cla na zemědělské výrobky byla nižší než sazby v Evropské unii a neexistovala dostačující podpora pro export českých zemědělských výrobců.

Předvstupní období České republiky do EU bylo pro české zemědělství komplikované. Společná zemědělská politika EU je zaměřena nejen na produkci zemědělských produktů, ale má komplexnější cíle týkající se udržitelného rozvoje, kulturních dědictví a rozvoje venkovských regionů. V tomto ohledu se nejvíce lišila česká zemědělská politika v 90. letech od Společné zemědělské politiky EU. České zemědělství se v tomto období primárně zaměřovalo na produkci.

Hlavními problémy českého zemědělství byly: nízké hektarové výnosy a malá užitkovost zvířat, technická a technologická zaostalost, špatný management zemědělských procesů, nízká motivace zaměstnanců v zemědělství, nedostatečná tvorba zdrojů působících na omezování vstupů, nestabilní legislativa pro zemědělské podnikání, nízká ochrana vnitřního trhu před ostatními zeměmi a malé podpory pro zemědělce v porovnání s dalšími zeměmi

V českém zemědělství lze však najít také silné přednosti. Jedná se o relativně vysokou koncentraci zemědělské výroby, jež byla ale historicky dána již od první republiky, která umožňovala specializaci, lepší využití techniky a kvalifikovaných pracovních sil. Důležitým faktorem jsou nižší ceny půdy i pracovní síly. Česká republika se před vstupem vyznačovala rovněž důležitým rysem struktury ekonomiky. Ve srovnání s ostatními kandidátskými zeměmi se vyznačovala a stále vyznačuje nižším podílem zemědělství na zaměstnanosti i na tvorbě HDP. Např. v roce 2009 bylo v českém zemědělství zaměstnáno 166 tisíc zaměstnanců, což představovalo pouze 3,3% podíl na zaměstnanosti.

V současnosti je to už jen 98 000 zemědělců.

Úroveň celkových podpor pro zemědělský sektor byla zvýšena v období 2000 - 2002 na 23 %, stále však nedosahovala průměrných hodnot v členských zemích Evropské unie, což představuje cca 35 %. Vzhledem k omezeným možnostem státního rozpočtu nebylo dosaženo úrovně podpor, kterou předpokládala koncepce agrární politiky.

V období vstupní etapy 2004 - 2006 bylo hlavním úkolem českého zemědělství připravit se na změny, které nastanou po roce 2006. Souvisely s problémy, které byly pro český zemědělský sektor charakteristické. Významným prvkem byla synchronizace strukturálních podpor pro rozvoj zemědělství i venkova s dalšími oblastmi strukturálních podpor Evropské unie. Pro etapu přizpůsobení (2007 - 2010) je charakteristická implementace opatření, která byla připravena v předcházející etapě. Podle koncepce zemědělské politiky ČR pro období 2004 - 2013 by mělo v případě zachování navyšování přímých podpor v nominální výši 5,2 mld korun i po roce 2006, dojít k souběhu přímých podpor stávajících členů Evropské unie s Českou republikou již v roce 2009 u větších podniků, u menších pak v roce 2011.

K naplnění této koncepce, jak známo, ovšem nedošlo. Rozdíly mezi stávajícími členy Evropské unie a novými členy stále přetrvávají.

A půjdeme-li dále v čase, mezi léty 2014 až 2020 směřovalo do zemědělství 40 % unijního rozpočtu, což odpovídá zhruba 420 miliardám EUR.

V následující evropské „sedmiletce“, tedy v období 2021 - 2027 se má jednat o částku nižší. **Evropská komise počítá s 5 % škrty ve financování zemědělského sektoru.** Peníze che

Evropská unie místo do zemědělství směřovat na obranu nebo řešení migrační krize. Také se musí vyrovnat s odchodem Spojeného království a jeho příspěvku do unijního rozpočtu.

Škrty by se měly týkat i českého zemědělství. Zatímco ve finančním období 2014 - 2020 měli čeští zemědělci k dispozici 8,2 miliardy EUR, na období 2021 - 2027 by měly z evropského rozpočtu získat 7,7 miliardy EUR. Kolik čeští zemědělci nakonec získají, není zatím jasné. Plán Evropské komise je zatím jen návrh, který musí projednat a schválit ostatní evropské instituce včetně členských zemí.

České ministerstvo zemědělství zatím jakékoli škrty odmítá. Proti omezení evropských zemědělských dotací zaznívají hlasy z řady členských států, zejména z Visegrádské skupiny, Francie, ale také Německa.

Značná část přidělených prostředků by měla jít na přímé platby, které zemědělci získávají „na hektar“. Čím rozsáhlejší pole zemědělec obdělává, tím více peněz z unijního rozpočtu dostane. Tento systém nahrává velkým obhospodařovaným plochám a s nimi samozřejmě velkým agrárním podnikům. Evropská unie sice při každé reformě společné zemědělské politiky apeluje na to, aby členské státy poskytly zvýhodnění malým zemědělcům a omezily nadbytečné dotování agrárních velkopodniků, často ale naráží na odpor. Státy mají jasný argument – právě velké podniky živí jejich občany, a proto si zaslouží největší podporu. **Přístupuje k tomu tak i česká vláda**, a to ze zcela pochopitelných důvodů. České podniky mají největší průměrnou rozlohu v EU, omezení dotací pro „velké“ by tak zasáhlo spoustu z nich.

V Bruselu se rozhoduje o reformě celé zemědělské politiky, tedy i o systému, jakým jsou v České republice rozdělovány evropské dotace. Čeští zemědělci pocítí jak změny v rozpočtu, tak i případné úpravy evropské legislativy, která prochází revizí.

Priorita české vlády je od počátku diskusí o reformě společné zemědělské politiky jasná, tj. získat co nejvíce peněz pro české zemědělce a zamezit jakémukoli krácení dotací. Při předchozí reformě se jí to podařilo obhájit. Ale jaký bude výsledek nyní?

Ovšem škrty ve financování zemědělského sektoru nejsou jediným problémem, který v období 2021 - 2027 české zemědělství čeká a které musí na půdě Evropské unie řešit.

Evropská komise se stejně jako před lety rozhodla navrhnout tzv. **zastropování přímých plateb**. Podle původního dokumentu unijní exekutivy měl od roku 2021 jeden zemědělský podnik inkasovat maximálně 100 tisíc EUR ročně, tedy zhruba 2,7 milionu korun. Členské státy s velkými zemědělskými podniky, které na dotacích získávají miliardové sumy, se však proti návrhu vzbouřily. Ministři zemědělství těchto zemí se shodli, že zastropování dotací musí být pro země dobrovolné. Systém dobrovolného zastropování dotací rozhodně obhajoval také ministr zemědělství České republiky Miroslav Toman.

O zemědělských dotacích, o jejich případném zastropování se jednalo také v Evropském parlamentu. Právě europoslanci totiž musí rozpočet i reformu zemědělské politiky posvětit svým souhlasem, jejich hlas tak může výslednou politiku výrazně ovlivnit.

Hlasování europoslanců o jejich pozici k zemědělské politice vzbudilo velký zájem českých médií. Svůj podíl na tom mají čeští opoziční poslanci z řad ODS či KDU-ČSL, kteří se do zprávy Evropského parlamentu snažili prosadit povinné zastropování dotací. Ale hlasování o pozměňovacích návrzích dopadlo v jejich neprospěch. Europoslanci totiž kývli na dobrovolný mechanismus, který požadují i členské státy. Doplnili však jednu podmínku, a to že alespoň 12 % přímých plateb musí být nasměřováno k malým a středním podnikům

Hlasovalo se však ještě o dalších úpravách, včetně zstopování, tentokrát o jiném mechanismu. A tento pozměňovací návrh uspěl. Europoslanci chtějí dát Evropské komisi za úkol monitorovat kolik dotací získávají jednotliví příjemci. Pokud v přímých platbách inkasují více než 500 tisíc EUR ročně (13,6 milionu korun), měla by jim Evropská komise vystavit stop. Strop by měl být podle europoslanců nastaven i na druhý pilíř, tedy na program rozvoje venkova, a to v hodnotě milionu EUR (27 milionů korun).

Jedno je však zřejmé, **k závěrečnému schválení zastropování dotací dosud nedošlo.**

Europoslanci pouze odhlasovali jeden pozměňovací návrh, který by mohl k zastropování dotací vést. Europoslanci musí ještě projít další stovky pozměňovacích návrhů k dané

legislativě. Jedině pak totiž mohou schválit své společné stanovisko. Ani pak ale tento proces nekončí. Europoslanci se svou pozicí budou čelit stanovisku Rady Evropské unie (ministrů členských států) a Evropské komise. Tzv. „trialog“ probíhá za zavřenými dveřmi a jeho výsledkem musí být kompromis, který je přijatelný jak pro Evropský parlament, tak i pro Radu EU. Výsledná legislativa je tak často plná ústupků či výjimek, které si jednotliví aktéři vybojují.

Své místo bude mít také sledování skutečných majitelů právnických osob, propojování podniků a úmysl vytvořit jejich rejstřík na čerpání dotací ale bude mít také vliv **definice skutečného zemědělce**, kterou by měly podle svých potřeb vytvářet jednotlivé členské země. V reformované zemědělské politice by totiž dotace měly směřovat jen těm, kteří splňují národní definici „aktivních zemědělců“. Europoslanci přitom jmenovitě uvedli, že mezi aktivní zemědělské se nemohou počítat ti, kteří například provozují sportovní a rekreační areály, vodní díla, služby v oblasti nemovitostí nebo letiště a železniční služby.

Pro Českou republiku je pozitivní přijetí pozměňovacího návrhu Evropské lidové strany (EPP), které iniciovali europoslanci ze států střední a východní Evropy. Právě tyto státy totiž mají v současné době nižší platby na hektar, než jejich západní sousedé. Platby se sice postupně vyrovnávají, mezi státy však přetrvávají velké rozdíly. Poslanci proto prosadili návrh, podle kterého budou moci státy své zemědělce více dotovat ze svého.

Reforma Společné zemědělské politiky má podobu tří nařízení – nařízení o strategických plánech, o financování, řízení a sledování Společné zemědělské politiky a o společné organizaci trhů se zemědělskými produkty, Evropská nařízení na rozdíl od směrnic nepodléhají schvalování či úpravě ze strany národních parlamentů. Jakmile vstoupí v platnost, začnou se automaticky uplatňovat ve všech členských státech.

Současná pravidla zemědělské politiky Evropské unie ukončila svoji platnost 31 prosince 2020. Jelikož dosud nedošlo k definitivní dohodě na podobě nových pravidel Společné zemědělské politiky, začíná platit tzv. přechodné období, které může případně trvat až dva roky.

Takže nyní Česká republika na evropské úrovni bojuje nejen za zachování stávajícího rozpočtu, ale také za další priority. Jedno z těch hlavních je nastavení rovných podmínek v rámci Evropské unie včetně vyrovnání národních zemědělských dotací, zjednodušení

Společné zemědělské politiky, omezení byrokracie a také snížení počtu kontrol, které zemědělci čerpající dotace musejí podstoupit.

5. Postoje českých zemědělských odborníků ke Společné zemědělské politice

Nejvýstižněji nám umožní získat hodnocení Společné zemědělské politiky záznam z vystoupení účastníků mezinárodní odborné konference konané 20. června 2018, která byla zorganizovaná s cílem sjednotit stanoviska českých zemědělců k návrhu rozpočtu Společné zemědělské politiky po roce 2020. Konferenci připravil Zemědělský svaz ČR ve spolupráci s Konfederací zaměstnavatelských a podnikatelských svazů a nevládní evropskou zemědělskou organizací COPA-COGECA.

Ing. Martin Pýcha, předseda Zemědělského svazu ČR uvedl, co nejvíce vadí českým zemědělcům na návrhu rozpočtu Společné zemědělské politiky po roce 2020. Je to zejména návrh na povinné zastropování přímých plateb. Je přesvědčen, že to bude mít přímé negativní dopady do živočišné výroby, ale také do životního prostředí i na samotný vzhled české krajiny. Konstatoval, že Evropská komise nemá studii dopadů těchto opatření na zemědělskou výrobu i na životní prostředí, ale také současně na život lidí na venkově. Upozornil, že již řadu let se rozpočet na Společnou zemědělskou politiku snižuje a přitom nároky na zemědělce rostou. Navrhovaná opatření se v České republice dotknou cca 2800 – 2900 zemědělských podniků. Také požadavek Evropské komise na zjednodušení Společné zemědělské politiky není v českých podmínkách aplikovaný bez problémů. Podle názoru Ing. Martina Pýchy je v současné době jedinou možnou cestou orientovat se na „chytré“, neboli „precizní“ zemědělství.

Bohumír Dufek, předseda Odborového svazu pracovníků zemědělství a výživy – Asociace svobodných odborů ČR, člen Evropského hospodářského a sociálního výboru připomněl, že české zemědělství je pod tlakem dovozu potravin z ciziny prostřednictvím zahraničních obchodních řetězců. Dovážené zahraniční potraviny jsou nabízeny českým zákazníkům za ceny, které jsou nižší, než jsou náklady na jejich výrobu, což je mimo jiné důsledek skrytých dotací, které farmáři v řadě zemí původní EU 15 od svých vlád dostávají.

Zformuloval také do deseti bodů stanovisko českých zemědělců, které by při obhajobě zájmů českého zemědělství mělo být prosazováno:

Za první, přímé platby by neměly být zastropovány v neprospěch České republiky.

Za druhé, je zapotřebí snížit administrativní zatížení dotací.

Za třetí, nedopustit financování prvního pilíře z národních rozpočtů.

Za čtvrté, zajistit, aby v rámci Evropy existovala integrovaná zemědělská politika, což znamená nepřevážet vyrobené potraviny přes celou Evropu, ale spotřebovat je v té zemi, kde byly vyrobeny.

Za páté, v rámci celé EU je zapotřebí vyjádřit či vyčíslit hodnotu potravinářských výrobků z hlediska jejich kvality, složení a posouzení úrovně jejich obalů.

Za šesté, pokud jde o ráz české krajiny, soustředit se na opatření, jak udržet vodu v krajině.

Za sedmé, zaměřit se na koncentraci výroby, na její provázanost s produktivitou práce. Konkrétně to znamená podporu logistiky prodeje, a to především prostřednictvím velkých odbytových družstev, jako je tomu například při výrobě a prodeji mléka. Ukazují to zkušenosti z vyspělých západoevropských zemí.

Za osmé, veřejně vyjádřit nesouhlas s případným zastropováním velkých farem v rámci Evropské unie, jak je uvedeno v návrhu Evropské komise. Ekonomika podnikání v zemědělství ukazuje, že podpora malých, rodinných farem nemůže do budoucna ekonomicky pomoci těmto farmám v souboji s velkými výrobci zvítězit.

Za deváté, je zapotřebí dále podporovat vzdělávání zemědělců v nových zemích střední a východní Evropy v zájmu dosažení konkurenceschopnosti se zemědělci ve vyspělých západních zemích.

Za desáté, je nezbytné podpořit učňovské a střední školství v oboru zemědělství. Střední zemědělské školy byly před několika lety předány do majetku krajů a mnohé z nich změnilly zaměření nebo ukončily činnost.

Pavel Povolný a Petr Lapka, pracovníci generálního ředitelství Evropské komise pro zemědělství a rozvoj venkova, kteří vycházeli ze svých zkušeností a poznatků z činnosti v Bruselu, uvedli, že na návrh Evropské komise na rozpočet Společné zemědělské politiky po roce 2020 je zapotřebí pohlížet jako na součást celého rámce rozpočtu Evropské unie.

Paolo Gouveia, hlavní poradce pro politiku COPA-COGECA, zastřešujícího sdružení nevládních zemědělských organizací „sedmadvacítka“ vyjádřil znepokojení této organizace nad návrhem rozpočtu Společné zemědělské politiky po roce 2020. Uvedl jako hlavní problematický bod návrhu rozpočtu na léta 2021 - 2027 snížení celkové jeho výše o 5 % v současných cenách a snížení o 3,9 % sumy pro přímé platby (také v současných cenách). Konstatoval, že alokace pro zemědělství v rámci EU se pro roky 2021 - 2027 sníží z 37,6 % pro roky 2014 - 2020 na 28,5 %.

Upozornil na negativní dopady principu zjednodušení Společné zemědělské politiky, jak požaduje Evropská komise. Poukázal na implementaci ekologických schémat, kdy vytvoření dobrých environmentálních podmínek může být složitější, přičemž mohou pro zemědělce vzniknout vícenáklady. Navíc hrozí nebezpečí, že Společnou zemědělskou politiku EU „ztratíme“, protože každý stát bude mít vlastní strategický plán.

Pokud jde o racionalizaci, mohou vzniknout mezi jednotlivými státy v EU velké rozdíly. Členské státy budou odpovědné za řadu záležitostí, které dosud byly v režii Evropské unie a na zemědělce jsou v současnosti kladeny vyšší nároky než dříve. Velké rozdíly mezi jednotlivými státy EU mohou být vytvořeny přesunem prostředků z prvního do druhého pilíře, což se zjistí až při schvalování strategických plánů jednotlivých zemí.

Martin Hlaváček, poradce konsorcia nevládních organizací, a v současnosti europoslanec a člen zemědělského výboru, doporučil podívat se na podstatu návrhu rozpočtu Společné zemědělské politiky po roce 2020. Znamená to zhodnotit, jaký dopad na naše zemědělce uvedený návrh Evropské komise představuje, ať již jde o přímé platby či program rozvoje venkova, případně další náležitosti. Česká republika je v pozici, kdy je zapotřebí v Bruselu začít vyjednávat, ať již jde o samotnou Evropskou komisi či Evropský parlament, potenciálně i další organizace sídlící v Bruselu. Určité pozice se podařilo získat českým zástupcům v Evropském hospodářském a sociálním výboru, což se ale už nepodařilo v Evropském výboru regionů.

Ing. Zdeněk Jandejsek, CSc., v té době prezident Agrární komory, uvedl, že právě české zástupce v Evropském výboru regionů se pokusil ovlivnit tím, že oslovil Asociaci krajů,

tedy hejtmany a další krajské činitele, s tím, že jim vysvětlil potřebu hájit zájmy českých zemědělců i v tomto dalším evropském fóru, který je poradním orgánem Evropské komise.

Konstatoval, že v rámci Evropské unie soutěží jednotliví zemědělci a farmáři z jednotlivých zemí mezi sebou, ačkoliv situace ve světě spíše vyžaduje, aby celá Evropa soutěžila s konkurencí v ostatních částech světa, např. s USA, Čínou a dalšími zeměmi.

A ke Společné zemědělské politice se vyjádřil následovně:

I. pilíř (přímé platby na hektar) řešit tak, aby se podpořilo postupné zvyšování soběstačnosti.

To znamená, že musí dojít k harmonizaci plateb v EU 27, tj. sjednocení plateb, nebo jejich sblížení, vzhledem k I. pilíři (v přímých platbách) má Holandsko 393 EUR/ha, Česká republika 234 EUR/ha, Chorvatsko a Litva 95 EUR/ha. Využívání diametrálně rozdílných podpor přispívá k vytlačování později přistoupivších zemí z trhu a místo sblížování úrovně v EU 27 dochází ke zvyšování rozdílů a stagnaci výkonnosti celé Evropské unie, protože není využit potenciál všech zemí. Tím Evropská unie bude ztrácet na dynamickém rozvoji a současně může zaostávat proti světovým velmocím.

V zemích, kde je koncentrována výroba, která je zajišťována většími podniky, je nezbytné využít redistributivní platbu, tj. zvýšenou podporu na prvních, např. 100 ha zemědělské půdy ve výši 5 až 10 % přímých plateb, a tím podpořit menší hospodářství s nižší produktivitou práce, což vyloučí povinnost zastropování (tj. vyplacení celkové podpory pouze do výše 60 tis. EUR bez ohledu na velikost podniku).

K správnému využívání peněžních prostředků je nezbytné poskytnout podpory v I. pilíři (přímé platby na plochu) jen těm, kteří tvoří produkci (tržby). V současné době je v České republice téměř 32 tisíc žadatelů o dotace, ale jen 1850 z nich tvoří více než 80 % zemědělské produkce.

Směrování většího objemu dotací z I. pilíře na citlivé komodity zvýšit na 25 % ze současných 15 % (podpora na pěstování zeleniny, ovoce, brambor a na chovy hospodářských zvířat). Staré země tlačí na snížení těchto podpor pod 15 %, a důvodem je ale už existující podpora těchto komodit z dotací na farmu, které jsou uplatňovány jen u starých zemí EU 15, a ty se pohybují kolem 20 % (např. Finsko 19,6 %).

II. pilíř (rozvoj venkova) – je nezbytné prosadit stejné kofinancování ze státního rozpočtu u všech zemí EU 27 a strukturu II. pilíře upravit ve prospěch investic.

Kofinancování II. pilíře z národního rozpočtu je v současné době v rozsahu 15 až 100 % (Slovensko 25 %, Česká republika 35 %, SRN a Holandsko 59,5 %, Rakousko 100 %). Nabízí se otázka, jak je možné mluvit o Společné zemědělské politice a řešení konkurenceschopnosti za tohoto stavu? Kofinancování je nutné sblížit např. na 45 až 50 %, aby nemohl být narušen společný trh a úroveň jednotlivých zemí se sblížovala. Investice je nezbytné navýšit na maximální výši a směřovat je hlavně do živočišné výroby, zavlažování a produkce zeleniny, ovoce, brambor a pod.

Prosadit jako u I. pilíře vyšší zatížení velkou dobytčí jednotkou na hektar (zvýšit počet chovaných hospodářských zvířat) jako podmínku pro investiční dotace.

U bioprodukce posílit podpory tam, kde výroba dosáhne úrovně alespoň 50 % konvenčního zemědělství.

Podporovat ty hospodáře, kde dochází k růstu výroby a současně je zajištěna údržba krajiny. Jedná se o ty, kteří pečují o půdu s péčí řádného hospodáře (neklesá humus, fosfor, draslík a nezvyšuje se kyselost půdy).

A nakonec, podpořit precizní zemědělství. Jedná se o protierozní a krajínovorné technologie, kde jsou zapojeny meziplodiny a je zajištěna trvale zelená krajina. Je třeba si uvědomit, že v tomto ohledu je světové zemědělství konkurentem Evropské unii.

Celek lze shrnout jako velké výhrady české odborné zemědělské veřejnosti včetně sociálních partnerů k návrhu rozpočtu Společné zemědělské politiky po roce 2020.

6. Aktivity EFFAT a EHSV v souvislosti se Společnou zemědělskou politikou

Společné zemědělské politice je od samotného počátku věnována velká pozornost i v dalších evropských orgánech a institucích. A jsou to především instituce, do jejichž činnosti jsou zapojeni také sociální partneři.

K významným evropským institucím patří také **EFFAT**.

EFFAT je evropská odborová federace pro sektor zemědělství, potravin a turismus, která vznikla sloučením dvou evropských odborových federací EAL-IUL a EFA. EFA, což je Evropská federace zemědělských odborových svazů, která byla založena v roce 1958 v Rapallu (Itálie), se 11.12. 2000 spojila s odborovými svazy potravinářství a turismu a společně tak vytvořily Evropskou federaci odborových svazů potravinářství, zemědělství a turismu (EFFAT). EFFAT jako evropská zastřešující organizace zastupuje zájmy 120 národních odborových svazů z 35 zemí Evropy s více než 2,6 milionů členů vůči evropským institucím, evropským průmyslovým svazům a vedením podniků. Jako jediná reprezentační organizace v Evropské unii zastupuje téměř 6,5 milionu zemědělských zaměstnanců.

EFFAT dlouho podporuje trvalou změnu v zemědělské a potravinářské politice, která je prospěšná lidem, zvířatům i životnímu prostředí a je přesvědčena, že pouze kvalitní, hodnotné a bezpečné potraviny garantují také bezpečné pracovní podmínky a pracovní místa.

Odborový svaz pracovníků zemědělství a výživy – Asociace svobodných odborů České republiky (OSPZV-ASO ČR) je členem EFFAT od jejího založení (před fúzí členem EFA od 24. 11. 1994). Aktivně se podílí na činnostech EFFAT, zejména v regionu střední a východní Evropy v sektoru zemědělství. **Předseda OSPZV-ASO ČR Bohumír Dufek byl tři volební období viceprezidentem EFFAT, členem předsednictva a výkonného výboru EFFAT.** V současné době vykonává funkci člena výkonného výboru EFFAT.

Mezi významné činnosti EFFAT v odvětví zemědělství patří **podpora udržitelné společné zemědělské politiky**, ochrana zaměstnanosti a spravedlivé odměny ve venkovských oblastech a další rozvoj sociálního dialogu s cílem zlepšit pracovní podmínky v tomto odvětví. Je to dáno

tím, že v Evropě je jeden milion zaměstnavatelů v zemědělství, kteří poskytují práci více než 7 milionům pracovníků. S 15 miliony zemědělských podniků, ve kterých pracuje více než 40 milionů lidí. Odvětví zemědělství zásadním způsobem přispívá ke zdravé výživě a stále hraje klíčovou roli v hospodářské, environmentální a sociální politice v Evropě.

Tématu Společné zemědělské politiky se EFFAT průběžně věnuje řadu let. Probíhají jednání na různých úrovních, dává stanoviska, uskutečňuje semináře a konference.

Uvedeme několik příkladů:

21. září 2007 se v Praze uskutečnila konference EFFAT, jejímž jediným projednávaným tématem byla reforma Společné zemědělské politiky, a to sociálně snesitelná reforma.

Konference se zúčastnili vedoucí představitelé zemědělských odborových svazů z České republiky, Estonska, Francie, Itálie, Litvy, Lotyšska, Německa, Polska, Portugalska, Rakouska, Rumunska, Slovenska, Španělska a Švédska. Za vedení EFFAT byl přítomen jeho tajemník Arnd Spahn. Pozvání přijali také zástupci Agrární komory ČR.

Na konferenci zejména zaznělo, k jakým faktorům musí nová Společná zemědělská politika 2013 přihlídnout: jaký bude finanční rámec; jaká částka půjde na osy 1 a 2; o jak velký růst půjde; jaká bude rentabilita výroby; jaká pozice bude pro bio-pohonné látky; jaká opatření budou přijata pro životní prostředí a venkovský prostor.

V závěrech byla zdůrazněna témata, kterým musí EFFAT v průběhu vývoje reformy věnovat hlavní pozornost:

- není přípustné snížení počtu zaměstnanosti v sektorech zemědělství a zemědělsko-potravinářského průmyslu,
- nemůže být přijato zvýšení počtu časově omezených pracovních smluv v neprospěch pracovních smluv na dobu neurčitou,
- zemědělská politika a ochrana životního prostředí musí být stimulovány,
- zemědělská produkce musí být podporována, dalším sektorům musí být k dispozici (např. chemii),

- ztráta pracovních míst musí být analyzována a podnikatelé a zaměstnanci musí být odškodněni.

Významné bylo také **Stanovisko EFFAT ke slyšení zemědělského výboru Evropského parlamentu k reformě Společné zemědělské politiky dne 26. ledna 2011.**

Stanoviska byla dána k následujícím bodům:

- 1) Jak mohou být přímé platby spravedlivě rozděleny mezi členské státy a mezi rolníky?
Přímé platby musí být rozděleny mezi staré a nové členské státy. Přitom se musí více přihlížet k novým členským státům, které dosud dostávaly snížené přímé platby. Cílem má být zřetelné zvýšení přímých plateb v nových členských státech. Nutnost zvýšení přímých plateb v nových členských státech vyplývá také z toho, že po rozšíření EU nenásledovalo žádné příslušné rozšíření přímých plateb v EU jako celku.
- 2) Jak může být v Společné zemědělské politice zlepšeno životní prostředí? A když budou zavedeny komponenty „ekologizace“, jaké by měly být při tom nejdůležitější prvky?
Osvěta je jedním z centrálních předpokladů ke zdolání změny klimatu a ke zlepšení přizpůsobivosti podniků a pracovníků. Proto by měly v SZP po roce 2013 také zemědělství pracovníci dostat přístup ke vzdělávacím opatřením financovaných ze SZP. Do instrumentária SZP by měla být integrována směrnice k ochraně práce a směrnice o ochraně zvířat jako nutné právo pro podniky.
- 3) Pokud budou přímé platby ohraničeny, když se tento princip ujedná, podle jakých kritérií by mělo být aplikováno omezení?
EFFAT je proti zavedení okleštění. Když toto omezení bude zavedeno, mělo by být nutně spojeno s podporou sociálně zabezpečenou a povinnou zaměstnaností.
- 4) Pokud by byla dána specifická úprava k podpoře malých rolníků, jak by měla být vytvořena?
Přímé platby by měly a mohly být využívány více jako podpora příjmu pro zemědělské podniky, které jsou strukturálně odkázány na takové podpory příjmu. Tak bude opět vnímána agrární politika také jako politika k podpoře zaměstnanosti a sociální soudržnosti v oblasti venkova.
- 5) Pokud jen „aktivní zemědělci“ obdrží přímé platby, jak má být „aktivní zemědělec“ právně a solidně definován?
Aktivní zemědělci jsou osoby, které mají ukončené zemědělské vzdělání a pracují v zemědělství. EFFAT podporuje úsilí členů Evropského parlamentu zaostřit

v budoucnu platby Společné zemědělské politiky na ty podniky, které aktivně obhospodařují plochy.

- 6) Jak by se měly vztahovat nástroje trhu na mezinárodní obchodní politiku?

Autonomie potravin musí být dosažena jako univerzální právo také v Evropě. Proto by evropské zemědělství mělo v první řadě vyrábět produkty k zabezpečení zásobování evropského obyvatelstva. Potravinu musí být denně dány k dispozici v dostatečném množství a dobré kvalitě.

- 7) Bude možné nynější síť bezpečnosti trhu nahradit navrženým rizikovým managementem souboru nástrojů (Toolkit) a tržními deriváty zboží?

Návrhy na nové nástroje pro bezpečnost trhu teprve dnes vznikají v obecné formě.

- 8) Jaká opatření jsou potřebná, aby zemědělci zabezpečili přiměřenou výnosnost svých produktů?

Sociální partneři evropského zemědělství jsou aktivně integrováni do sledování vývoje cen v potravinových řetězcích. Je nutné posílit pozici zemědělských výrobců vůči dalším účastníkům v potravinovém řetězci.

Mzdy v evropském zemědělství odpovídají asi 70 % mezd zaměstnanců v se zemědělstvím srovnatelných průmyslech a výkonech služeb. Toto vede k přibývajícimu nedostatku kvalifikovaných pracovníků v zemědělství. Natrvalo musí proto stoupat nad přiměřené ceny výrobků pro vyrábějící podniky i mzdy. Toto je důležitý předpoklad, aby se zabezpečila schopnost inovace a konkurence evropského zemědělství natrvalo.

- 9) Jak mají být EU a národní cíle nastaveny na hodnocení a realizaci priorit pro budoucí rozvoj venkovského prostoru?

LEADER – největší národní hnutí ve venkovském prostoru má být dále rozvíjeno. Podobně jako evropský sociální fond by měl být vytvořen nový rozpočet pro aktivity sociálních partnerů.

- 10) Je souhlas s přístupem EK k platbám pro poškozená území a podporou pro oblasti se „specifickými přírodními omezeními“?

EFFAT odmítá přístup EK k nové definici poškozených území. Poškození není žádným fyzikálním ukazatelem, nýbrž výsledkem hospodářských a sociálních šancí, které se v evropských regionech různou rychlostí vyvíjejí. Znevýhodněná území proto potřebují také nadále vedle důležitých geografických indikátorů i hospodářské a sociální indikátory.

11) Jak má být posílena spolupráce mezi venkovským rozvojem a dalšími politikami EU (koheze, výzkum, regionální atd.)?

Také v budoucnu je třeba silná a nezávislá politika venkovského prostoru. Proto nemůže být integrována do obecného katalogu regionální politiky. Dopady takového jednání by byly pro venkovský prostor katastrofální. Poukazují na to příslušné studie EFFAT k práci na černo v evropském zemědělství.

Jako další příklad hodný zaznamenání uvádíme **První stanovisko evropských zaměstnanců v zemědělství, potravinářství a cestovním ruchu (EFFAT) ke sdělení Evropské komise ke „Společné zemědělské politice po roce 2013“ z 12. 10 2011.**

„EFFAT bere na vědomí sdělení Evropské komise ke Společné zemědělské politice po roce 2013 z 12. října 2011. Evropské zemědělství je poznamenáno krizí, překerní zaměstnaností, vysokým rizikem zaměstnanců a vysokou mírou nelegálního zaměstnávání. Toto odvětví trpí nedostatkem kvalifikovaných pracovních sil v důsledku nižších mezd, nedostatečného vzdělávání a ochrany při práci.

Očekáváme, že Evropská komise přistoupí k řešení těchto problémů, aby bylo v tomto odvětví dosaženo trvalého rozvoje a modernizace. Více než 7 milionů pracujících v zemědělství, jelikož jsou součástí zemědělské populace, chceme, aby i Evropská komise na ně takto pohlížela.

Zaměstnanost

Společná zemědělská politika musí být v souladu s politikou strategie „Evropa 2020“, ke které patří zejména strategie zaměstnanosti.

Proto voláme po přehodnocení dopadů na zaměstnanost navrhovaných opatření a nástrojů v „SZP po roce 2013“ a přejeme si, aby se tohoto procesu mohli zúčastnit sociální partneři tohoto odvětví. Těchto cílů by mohlo být dosaženo vytvořením Evropského střediska pro sledování zaměstnanosti v zemědělství.

EFFAT zastává stanovisko, že dotace ze SZP by měly být vázány na konkrétní zaměstnanost v podnicích, které by takto měly dostávat víc než základní dotace. V budoucnosti by neměly být

oddělené dotace v zemědělství vázány na velikost pozemku, ale na počet zaměstnanců v podniku, kdy by měli být farmář a jeho životní partner započítáni jako zaměstnanci.

EFFAT nevolá po omezení dotace SZP, prosazujeme správnou a bezpečnou zemědělskou praxi a aby tato mohla být praktikována jak ve velkých, tak v malých podnicích.

Vzdělávání

Společná zemědělská politika poskytuje finanční prostředky pro vzdělávací iniciativy, které působí v oblasti zemědělství pro budoucí požadavky společnosti pro ekonomiku, kvalitu, bezpečnost a zdraví zvířat. Bohužel, zaměstnanci v zemědělství nejsou k tomuto opatření pozváni. Doufáme, že dojde k naléhavému přístupu k těmto opatřením ze strany zemědělských zaměstnanců.

Bezpečnost a zdraví

EFFAT požaduje, aby rozsah Společné zemědělské politiky byl rozšířen o opatření, která chrání zdraví zaměstnanců a posílí bezpečnost na pracovišti přes vzdělávání a získávání informací o prevenci úrazů a nemocí.

Spravedlnost

Nerovné zacházení s nástroji Společné zemědělské politiky ve prospěch starých členských států EU musí být ukončeno. Evropská unie se rozšířila o venkovské oblasti a nemůže se očekávat, aby to bylo řízeno na úkor nových států. Bez rovnosti je sociální soudržnost ve venkovských oblastech v mnoha členských státech v ohrožení.

***Společná zemědělská politika by měla být trvalým příspěvkem ke spravedlivějšímu světu.** Využití zemědělských exportních dotací musí být zastaveno, protože vede ke ztrátě pracovních míst v odvětví zemědělství v chudých třetích zemích mimo EU.*

Podpora malých farem

EFFAT vítá návrh Komise, aby malé a střední podniky se staly silnějšími než v minulosti, aby se připravily na změny a získaly více finančních prostředků. To je předpoklad pro sociální soudržnost pro mnoho venkovských a znevýhodněných oblastí.

Ekonomická budoucnost odvětví

Nejsme přesvědčeni o tom, že návrh týkající se vytvoření společné organizace trhu je v souladu s deklarovanými cíli vytvořit multifunkční, konkurenceschopné, komplexní evropské zemědělství, které zajistí pro venkovské oblasti vysokou úroveň zaměstnanosti, bezpečnosti a kvality potravin.

Naopak, oceňujeme liberalizaci společné organizace trhu při prosazování vlastních norem a předpisů, a to zejména v oblasti mléka, cukru a vína. V příštím období několika týdnů se budeme zabývat tím, abychom získali informace o pravděpodobných ztrátách zaměstnání v důsledku Komisí navrhovaných změn. Klademe přitom důraz na roli ekonomicky silného zemědělství v Evropě, která je klíčem k zajištění silného evropského odvětví ve zpracování potravin na místní úrovni.

V Bruselu, 25. listopadu 2011.“

Jedním z posledních vyjádření EFFAT ke Společné zemědělské politice bylo stanovisko z 23. září 2020 – **Požadavky EFFAT s ohledem na revizi Společné zemědělské politiky po roce 2020.**

Pandemie vrhá nové světlo na vykořisťovatelské pracovní a životní podmínky, s nimiž se setkávají miliony zemědělských pracovníků v Evropě. Je na čase zajistit, aby Společná zemědělská politika přinesla zemědělským pracovníkům přínos. To je také jasná žádost Evropského parlamentu, která se odráží v usnesení přijatém dne 19. června.

Nadcházející dny a týdny budou mít zásadní význam pro **definování budoucnosti zemědělství v Evropě a Společná zemědělská politika může být účinným nástrojem ke zvýšení pracovních norem v tomto odvětví.** Očekává se, že Parlament přijme svůj postoj

k revizi SZP po roce 2020 na druhém plenárním zasedání v říjnu. Poslanci budou mít příležitost vyslat jasný signál proti porušování práv pracovníků v zemědělství, které je dnes jedním z nejistých a nejobtížnějších odvětví hospodářství.

Hlavní požadavky EFFAT:

1. Ukončení dotací SZP pro zaměstnavatele, kteří nerespektují právo pracovníků a nedodržují platné pracovní podmínky vyplývající z příslušných kolektivních smluv a také z evropského a vnitrostátního sociálního a pracovního práva a úmluv MOP.
2. Povinné zajišťování vzdělávacích a školicích programů pro zemědělské pracovníky.

A na to navázalo **vyjádření EFFAT k výsledkům Plenárního zasedání Evropského parlamentu 23. října 2020 – Plenární zasedání EP přináší první důležité vítězství v oblasti práv pracovníků.**

Po celém týdnu intenzivních debat a hlasovacích zasedání plenární zasedání Evropského parlamentu přijalo zprávy o třech legislativních návrzích, které určují budoucnost Společné zemědělské politiky.

Poslanci podpořili zásadní dlouhodobé požadavky EFFAT. Přijetí ustanovení o sociální podmíněnosti pro přímé platby SZP je prvním důležitým vítězstvím v boji o zajištění toho, aby peníze EU nefinancovaly zaměstnavatele, kteří nerespektují individuální a kolektivní pracovní práva pracovníků. V případě porušení pracovních předpisů nebo kolektivních smluv by byla uložena pokuta až do úplného vyloučení finančního příspěvku. To je pozitivní pro miliony zemědělských pracovníků a pro všechny zemědělce, kteří respektují platné pracovní normy a trpí nekalou konkurencí těch, kteří tak nečiní.

Poslanci se dohodli na dalším zásadním požadavku EFFAT zajištěním spolupráce mezi vnitrostátními orgány odpovědnými za inspekce práce a kontrolním systémem platebních orgánů SZP. To by bylo doplněno zapojením Evropského orgánu práce v přeshraničních situacích.

EFFAT vyjadřuje politování nad slabou ambicí Parlamentu posílit zelenou architekturu SZP, včetně nedostatečné souvislosti s cíli strategie „Green Deal“ a „od farmy k vidličce“. Poslanci se navíc nedohodli na zavedení vyšší úrovně sankcí za porušení pracovních norem. Zpráva, která byla přijata, nedosahuje ani závazného odborného vzdělávání zemědělských pracovníků v rámci 2. pilíře.

EFFAT celkově vítá rozhodnutí Parlamentu, které je prvním důležitým úspěchem v oblasti práv zemědělských pracovníků. Tento boj ještě neskončil. Nyní bude také na Komisi a členských státech, aby neohrozily tyto úspěchy a dále posilovaly sociální rozměr Společné zemědělské politiky během třístranných jednání. V tomto ohledu je znepokojující, že v obecném přístupu Rady není vidět žádný odkaz na práva pracovníků. EFFAT a jeho přidružené subjekty nepřijmou žádný krok zpět, pokud jde o výsledek dosažený v Parlamentu, a posílí své úsilí o konečné dosažení Společné zemědělské politiky, která skutečně přináší prospěch zemědělským pracovníkům.

Druhou významnou institucí v evropské politice, kterou musíme v souvislosti se Společnou zemědělskou politikou vzpomenout, je **Evropský hospodářský a sociální výbor**.

Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) je poradní sbor, který vznikl na základě Římských smluv v roce 1957. Výbor se skládá ze zástupců různých hospodářských a sociálních složek organizované občanské společnosti a jeho základním úkolem je plnit roli poradce tří velkých institucí (Evropského parlamentu, Rady EU a Evropské komise).

EHSV se aktivně účastní procesu tvorby politik a přípravy rozhodnutí Společenství. Díky EHSV není budování jednotné Evropy pouze dílem evropských institucí a politiků. Je také výsledkem práce občanů, kteří se organizovaně zapojují do hospodářského, sociálního a občanského života ve svých zemích.

EHSV má tripartitní složení, což znamená, že jeho členy jsou jak zástupci zaměstnavatelů, tak zástupci zaměstnanců, ale také zástupci těch hospodářských a sociálních oblastí, které nepatří do prvních dvou skupin, např. organizace řemeslníků, zemědělců, malých a středních podniků, svobodných povolání, ochránců životního prostředí, různé nevládní organizace atd.

Pro nás je nyní zajímavé, že jednou ze šesti specializovaných sekcí, které pokrývají široký okruh působnosti Společenství, je **Sekce NAT pro zemědělství, rozvoj venkova a životní prostředí**.

Zde je namístě uvést, že členem české delegace v EHSV je také Bohumír Dufek, předseda Odborového svazu pracovníků zemědělství a výživy – Asociace svobodných odborů ČR (OSPZV-ASO ČR), a to od roku 2015. A vzhledem k oboru, kterému se věnuje celý profesní život, tedy zemědělství, je také členem vzpomenuté Sekce NAT pro zemědělství, rozvoj venkova a životní prostředí.

Už dříve bylo vzpomenuto, že v posledním období probíhaly v Evropské komisi a jejích poradních orgánech rozsáhlé diskuze o Víceletém finančním rámci Evropské unie na roky 2021 – 2027, který určuje rámcovou podobu rozpočtu 27 členských států Evropské unie na příštích sedm let. Jejich nedílnou součástí je také podoba budoucí Společné zemědělské politiky.

Součástí tvorby Společné zemědělské politiky byl také **Návrh stanoviska specializované sekce NAT zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí a Výboru regionů ke Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru „Budoucnost potravinářství a zemědělství“**.

Uvedené Stanovisko včetně pozměňovacích návrhů bylo projednáváno se sociálními partnery v zemědělském rezortu v České republice i s širší zemědělskou veřejností, s Agrární komorou ČR i s kolegy ze Slovenska.

K tomuto Stanovisku zpracoval a následně projednal na Plenárním zasedání Evropského hospodářského a sociálního výboru Bohumír Dufek, jak člen této specializované sekce za zaměstnance, řadu pozměňovacích návrhů, které měly za cíl především zajistit rovnoprávný přístup k zemědělcům všech členských států Evropské unie a zamezit tomu, aby byla evropská zemědělská politika diskriminační.

Stanovisek Evropského hospodářského a sociálního výboru, na kterých se podílela uvedená specializovaná sekce a týkající se buď přímo, nebo zprostředkovaně Společné zemědělské politiky, bylo za poslední léta mnoho a nelze tady zaznamenat všechny. Proto jsme vybrali jen

několik z nich, podle našeho názoru patřící k nejdůležitějším. Na většině z nich se podíleli jak zástupci zaměstnanců, a to z České republiky Bohumír Dufek, tak z Maďarska Piroska Kállay, tak za zaměstnavatele Jarmila Dubravská, a to většinou v úzké spolupráci s výše jmenovanými zástupci zaměstnanců.

- Pozornost si určitě zaslouží **Stanovisko EHSV k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v potravinovém řetězci z 19. září 2018.**

Nekalé obchodní praktiky jsou definovány jako „postupy mezi podniky, které se odchylují od zásad poctivého obchodního styku, jsou v rozporu s dobrou vírou a poctivým jednáním a jsou jednostranně zavedeny jedním obchodním partnerem vůči druhému“.

Příčinou nekalých obchodních praktik v potravinovém řetězci je nerovnováha sil mezi subjekty v celém řetězci, přičemž tyto praktiky mají negativní hospodářské, sociální a environmentální dopady. EHSV vítá návrh Komise na omezení výskytu těchto praktik jako nezbytný první krok k ochraně slabších subjektů, zejména zemědělců, pracovníků a některých subjektů, a ke zlepšení správy v potravinovém řetězci. Způsobem, jak lze tyto praktiky účinně omezovat na úrovni EU je regulační přístup a legislativní rámec s účinnými a spolehlivými mechanismy prosazování.

EHSV vypracoval a předložil k této Směrnici řadu připomínek a doporučení, V neposlední řadě opakuje, že podpora spravedlivějších obchodních praktik by měla být součástí komplexní politiky EU v oblasti potravin, která zajistí větší hospodářskou, sociální a environmentální udržitelnost potravinového řetězce za účelem naplňování cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje.

- Dalším materiálem EHSV, na kterém se přímo podílela Piroska Kállay a Bohumír Dufek, jako členové specializované sekce NAT, byl **Návrh informační zprávy sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí „Hodnocení dopadu Společné zemědělské politiky na generační obměnu“ z října 2019.**

Generační obměna je rozsáhlé téma, které se dotýká řady oblastí a odvětví. Podle demografických údajů se v Evropské unii neustále snižuje podíl osob v produktivním věku a současně roste poměrný počet důchodců. V rámci obou pilířů Společné zemědělské politiky se tato široká otázka generační obměny řeší prostřednictvím různých opatření a nástrojů, k nimž patří například přímé platby, zakládání nových podniků pro mladé zemědělce, spolupráce, investice, předávání znalostí, poradenské služby nebo roční či jednorázové platby pro zemědělce způsobilé k podpoře v rámci režimu pro malé zemědělce, kteří svůj podnik trvale převedou na jiného zemědělce.

Zpráva uvedené sekce NAT zvolila obsáhlejší přístup, který nezahrnuje pouze platby pro mladé zemědělce v rámci prvního pilíře SZP a opatření určená mladým zemědělcům v rámci druhého pilíře SZP. Zabývá se rovněž tím, jakými způsoby by se dala zvýšit atraktivita venkovských oblastí. Mimoto vzala v potaz soulad s ostatními politikami a opatřeními EU, poněvadž členské státy mají jedinečné kompetence v oblastech, které mají na generační obměnu v zemědělství vliv – jde například o právní předpisy, zdanění, dědické právo či územní plánování. Je nezbytné posoudit také to, jak na generační obměnu v zemědělství dopadají vnitrostátní politiky a režimy a jiné související překážky.

- Nelze opomenout **Sdělení Evropské komise Evropskému parlamentu, Evropské Radě, Evropského hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů „Zelená dohoda pro Evropu“.**

Toto sdělení představuje **Zelenou dohodu pro Evropskou unii a její občany**. Opětovně formuluje odhodlání Evropské komise řešit problémy způsobené změnou klimatu a životního prostředí, což je definiční úkol této generace. Atmosféra se otepluje a klima se každým rokem mění. Z osmi milionů druhů žijících na této planetě je milion ohrožen vyhynutím. Dochází ke znečišťování a destrukci lesů a oceánů.

Zelená dohoda pro Evropu je odpovědí na tyto výzvy. Jedná se o novou strategii růstu, jejímž cílem je transformovat EU na spravedlivou a prosperující společnost s moderní a konkurenceschopnou ekonomikou efektivně využívající zdroje, která v roce 2050 nebude produkovat žádné emise skleníkových plynů a ve které bude hospodářský růst oddělen od využívání zdrojů.

Dalším jejím cílem je chránit, zachovávat a posilovat přírodní kapitál EU a chránit zdraví a blahobyt občanů před environmentálními riziky a dopady. Tato transformace musí současně být spravedlivá a inkluzivní. Musí stavět lidi na první místo a věnovat pozornost regionům, odvětvím a pracovníkům, kteří se budou potýkat s největšími problémy. Jelikož přinese podstatné změny, má prvořadý význam aktivní účast veřejnosti a důvěra v transformaci, mají-li její politiky fungovat a být akceptovány. Je třeba nový pakt, který spojí reprezentativně zastoupené občany s vnitrostátními, regionálními a místními úřady, občanskou společností a odvětvími, za úzké spolupráce s institucemi EU a konzultačními subjekty.

Zelená dohoda pro Evropu představuje tak obsáhlý a náročný program, který stále rezonuje a bude ještě dlouho rezonovat nejen na úrovni institucí Evropské unie, ale také ve všech členských státech, Českou republiku nevyjímaje.

- **Posledním materiálem, který chceme uvést, je Sdělení Evropské komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy z 20. května 2020.**

K tomuto Sdělení zpracovala návrh Stanoviska specializovaná sekce NAT Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí a podílel se na něm také za Českou republiku Bohumír Dufek za zaměstnance, Vladimír Novotný za zaměstnavatele a zpravodajem byla za Slovenskou republiku Jarmila Dubravská.

Sdělení Evropské mise „Strategie od „zemědělce ke spotřebiteli“ pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy“ je považována za klíčový prvek Zelené dohody pro Evropu. Jeho účelem je přispět k evropské agendě v oblasti změny klimatu, ochraně životního prostředí a zachování biologické rozmanitosti, zaručení postavení zemědělců a rybářů v hodnotovém řetězci, podpoře udržitelné spotřeby potravin a prosazování cenově dostupných a zdravých potravin pro všechny, aniž by byla ohrožena bezpečnost, kvalita a dostupnost potravin. **Je první strategií EU, která pojímá celý potravinový řetězec.**

Krise COVID-19 ukázala, že je více než kdy jindy naléhavě nutné zvýšit odolnost unijních a celosvětových potravinových systémů, které budou dále zkoušeny budoucími otřesy počínaje změnou klimatu až po propuknutí nových nákaz a nedostatek pracovních sil. Krize zdůraznila skutečnost, že to, aby se potraviny dostaly „od zemědělce ke spotřebiteli“, nelze považovat za samozřejmost, a ukázala na vzájemnou provázanost různých subjektů a činností v zemědělství a v celém potravinovém systému. To vyžaduje přijetí podpůrných krizových opatření a podniknutí kroků k zajištění oživení a obnovy v dlouhodobějším horizontu. Sdělení „od zemědělce ke spotřebiteli“ a strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti správně uznávají, že je třeba budovat odolnost v období po krizi COVID-19, a to posílením environmentální a sociální udržitelnosti potravinových systémů. Nyní je zásadní proměnit tyto strategie ve smysluplná a včasná opatření.

Zemědělci v celé EU již podnikli hlavní kroky ke zvýšení udržitelnosti a k dodržování některých nejpřísnějších norem na světě. Zemědělci a pracovníci v potravinovém systému (v zemědělství, zpracovatelském průmyslu a distribuci) soustavně podstupují rizika, ale získávají malý podíl z přidané hodnoty v potravinovém systému. Od zemědělců nelze očekávat, že budou dále budovat udržitelnost a odolnost, pokud nedojde k zásadním posunům v politických a hospodářských pobídkách, jež jsou pro ně určeny. Proto je nezbytné zajistit, aby byly vytvořeny podmínky pro to, aby se potraviny vyráběné v EU na místní úrovni a udržitelným způsobem, staly konkurenceschopnými a aby náklady a přínosy transformace byly spravedlivě sdíleny (mezi různými společenskými skupinami, odvětvími, regiony i současnými a budoucími generacemi). Strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ musí být využita jako příležitost k zásadní změně dynamiky dodavatelského řetězce a k dosažení trvalého zlepšení v příjmech a živobytí zemědělců.

7. Spolupráce sociálních partnerů v rezortu zemědělství ČR ve vztahu ke Společné zemědělské politice EU

Sociální partneři v rezortu zemědělství, tj. **Odborový svaz pracovníků zemědělství a výživy – Asociace svobodných odborů České republiky (OSPZV-ASO ČR), Zemědělský svaz České republiky (ZS ČR) a Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů (ČMSZP)** úzce spolupracují od doby vzniku OSPZV-ASO ČR v roce 1990 a založení obou podnikatelských svazů, ČMSZP v roce 1992 a ZS ČR v roce 2001. Ať už byly formy spolupráce jakékoliv, vždy pochopitelně vycházely ze stavu a aktuálních událostí v rezortu zemědělství, a to jak v českých podmínkách, tak od vstupu ČR do Evropské unie také v podmínkách Evropy.

Mezi nejtradičnější formy spolupráce patří **kolektivní vyjednávání a uzavírání kolektivních smluv vyššího stupně**. První kolektivní smlouva vyššího stupně byla uzavřena mezi OSPZV-ASO ČR a ČMSZP již v roce 1994 a první kolektivní smlouvu vyššího stupně se ZS ČR uzavřel OSPZV-ASO ČR v roce 2002. V průběhu uplynulých dvaceti let byly KSVS uzavírány buď samostatně s každým podnikatelským svazem nebo často také společně s oběma podnikatelskými svazy.

I když v samotném obsahu kolektivních smluv vyššího stupně nenalezneme ustanovení týkající se Společné zemědělské politiky, tak v průběhu kolektivního vyjednávání, kdy je široce diskutován stav českého zemědělství, jeho ekonomická pozice, jeho problémy, možnosti a výhledy do budoucna, nelze se oprostít od pozice českého zemědělství v rámci Evropy, tudíž i od Společné zemědělské politiky, která situaci českých zemědělských podnikatelů silně ovlivňuje.

Daleko výrazněji a podrobněji se již Společná zemědělská politika projednává v další formě spolupráce výše uvedených sociálních partnerů v rezortu zemědělství, a to jsou **společné projekty**.

Zejména jde o **projekty Agrodialog II a Agrodialog III**, realizované v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a Operačního programu Zaměstnanost, financovanými Evropským sociálním fondem a Státním rozpočtem ČR a vyhlašované Ministerstvem práce a sociálních věcí. **Nositeli a realizátory těchto projektů jsou Odborový svaz pracovníků zemědělství a výživy-Asociace svobodných odborů České republiky společně se Zemědělským svazem České republiky.**

Tyto projekty navázaly na předchozí projekt „Posilování sociálního dialogu zvyšováním úrovně kolektivního vyjednávání zástupců zaměstnanců a zaměstnavatelů v zemědělství“, realizovaný v průběhu 18 měsíců v době od 1.1.2014 – 30.6. 2015.

Projekt Agrodialog II pod názvem „Zlepšování pracovních podmínek, adaptability zaměstnanců a konkurenceschopnosti podniků v zemědělství prostřednictvím sociálního dialogu“ probíhal v letech 1.3.2016 – 28.2. 2019. V průběhu realizace projektu byla zpracována řada analýz zabývajících se vývojem české i evropské zemědělské politiky, ekonomické situace v zemědělství, byl proveden průzkum „Budoucnost práce v zemědělství“, byly zprovozněny webové stránky www.agrodialog.cz, proběhla celá řada diskusních fór, kulatých stolů, seminářů, vytvořena elektronická multimediální příručka atd.

Na projekt Agrodialog II navázal **projekt Agrodialog III**, schválený pod názvem „Zlepšování pracovních podmínek, adaptability zaměstnanců a konkurenceschopnosti podniků v zemědělství prostřednictvím sociálního dialogu – II. etapa „ na období 1. 3. 2019 – 28. 2. 2022.

Také v tomto projektu jsou zpracovávány dopadové analýzy, které pro každý rok zaznamenají aktuální témata ovlivňující situaci zemědělských podniků a jejich zaměstnanců včetně nové legislativy, dalšího aktuálního vývoje české a evropské zemědělské politiky. Analýzy a výsledky provedených dotazníkových šetření jsou opět předmětem diskusí na seminářích, konferencích, kulatých stolech a diskusních fórech. Průběžně jsou doplňovány o aktuální informace webové stránky, a na předchozí část elektronické multimediální příručka navázala její druhá část. Nezanedbatelný význam mají také, jak v předchozí etapě, setkávání se sociálními partnery v zahraničí, které umožňují získat informace o situaci v zemědělství daných zemí a o jejich postoji k evropské zemědělské politice.

Také s **Českomoravským svazem zemědělských podnikatelů** má **Odborový svaz pracovníků zemědělství a výživy-Asociace svobodných odborů České republiky** zpracovány a realizuje projekty v rámci Operačního programu Zaměstnanost, financovanými Evropským sociálním fondem a Státním rozpočtem ČR a vyhlašované Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Jsou to projekty **„Posilování sociálního dialogu v zemědělství v oblastech trvale udržitelného rozvoje zemědělství a venkova – 1. etapa“**, doba realizace 1.3.2016 – 28.2.2019, a **„Posilování sociálního dialogu v zemědělství v oblastech trvale udržitelného rozvoje zemědělství a venkova – 2. etapa“**, jehož realizace probíhá od 1.3.2019 a ukončena by měla být 28.2.2022.

Také v průběhu realizace těchto projektů jsou zpracovávány odborné studie, které uvádí aktuální a nezávislá data a informace, které jsou zaměřeny na témata ovlivňující situaci zemědělských podniků a jejich zaměstnanců, zejména v době 4. průmyslové revoluce, ale také na novou legislativu a její výklad, vývoj české i evropské zemědělské politiky, vývoj trhu práce v ČR ve srovnání s ostatními členskými zeměmi Evropské unie atd.

Jedna ze studií je zaměřena právě na přístup k nové Společné zemědělské politice EU, na porovnání národních politik s důrazem na domácí podmínky jednotlivých zemí EU a identifikování problémů ve vybraných oblastech zemědělství.

Také se zaměstnanci zaměstnavatelů sdružených v Českomoravském svazu zemědělských podnikatelů jsou tématy studií prodiskutovávána na odborných workshopech, kulatých stolech a na společných konferencích.

Aktuální informace jsou zprostředkovávány prostřednictvím nové aplikace v rámci portálu www.odborny.info „Udržitelný rozvoj zemědělství a venkova“, a vytvářeny jsou podpůrné informační materiály zaměřené na aktuální informační potřeby zaměstnavatelů i zaměstnanců formou metodických příruček.

Největší prostor pak má Společná zemědělská politika na **konferencích, pořádaných buď společně se sociálními partnery, případně jedním ze sociálních partnerů, na které je přizván a zúčastní se druhý sociální partner.**

Jako příklad uvedeme nejzajímavější z nich:

Dne 26. dubna 2018 se uskutečnila **mezinárodní konference na téma „Aktuální zemědělská politika EU v novém rozpočtovém období po roce 2020“**. Uspořádat tuto konferenci se rozhodly Představenstvo Agrární komory ČR ve spolupráci s Předsednictvem Odborového svazu pracovníků zemědělství a výživy – Asociací svobodných odborů ČR vzhledem k tomu, že v tomto období probíhají v Evropské komisi a jejich poradních orgánech diskuze o Víceletém finančním rámci Evropské unie na roky 2021 - 2027, který určuje rámcovou podobu rozpočtu 27 členských států Evropské unie na příštích sedm let. A jejich nedílnou součástí je také podoba budoucí Společné zemědělské politiky, která bude mít přímý dopad na charakter a úroveň zemědělství v České republice.

Konference, uspořádaná pod patronací premiéra České republiky Andreje Babiše, se konala v Lichtenštejnském paláci v Praze na Kampě, za účasti ministra zemědělství ČR Jiřího Milka, prezidenta Agrární komory ČR Zdeňka Jandejska, předsedy OSPZV-ASO ČR a člena Evropského hospodářského a sociálního výboru Bohumíra Dufka, Arnda Spahna, tajemníka EFFAT a zahraničních hostů ze Slovenska, Polska, Maďarska a Litvy.

Cílem konference bylo informovat zemědělce o nejaktuálnějších návrzích na zemědělské financování z rozpočtu Evropské komise a České republiky. Se zásadním vyjádřením k tématu konference vystoupili ministr zemědělství Jiří Milek, prezident Agrární komory ČR Zdeněk Jandejsek, členka Evropského hospodářského a sociálního výboru ze Slovenska Jarmila Dubravská a předseda OSPZV-ASO ČR Bohumír Dufek.

Dne 17. dubna 2019 byla uspořádána v Praze významná **mezinárodní konference nazvaná „Ochrana vody v přírodě“**.

Mezinárodní konference se konala pod záštitou a za účasti předsedy vlády ČR Andreje Babiše, ministra zemědělství ČR Miroslava Tomana a ministra životního prostředí Richarda

Brabce. Pořadatelem byl Odborový svaz pracovníků zemědělství a výživy-Asociace svobodných odborů ČR ve spolupráci s Agrární komorou ČR.

Konference se zúčastnili představitelé a zástupci zemědělské podnikatelské sféry, představitelé a zástupci pracovníků v tomto rezortu a řada hostů ze zahraničí. Můžeme uvést například hosty z Polska, Slovenska, Maďarska, Itálie, Německa, Belgie a Bulharska.

Cílem konference bylo informovat zemědělce a další odbornou veřejnost o situaci vodních toků v české krajině a možnostech řešení, jak zařídit, aby veškerá vláha přešla do půdy, a aby voda v našich řekách neodtékala bez užitku do moře. Roky sucha, které Česká republika prožívala od roku 2015, vytvářejí složitou situaci nejen v našem zemědělství, ale i v řadě dalších oblastí života našich občanů. Proto také odbory i zaměstnavatelé prosadili, aby se o této otázce jednalo i na jednání Rady hospodářské a sociální dohody ČR, tzn. aby se tím zabývala i vláda ČR ve spolupráci se svými sociálními partnery. Právě tato skutečnost byla impulsem k tomu, že zemědělské odbory spolu s Agrární komorou ČR, která reprezentuje zaměstnavatele v tomto odvětví, uspořádali tuto konferenci, na níž se mělo hovořit o tom, jakým způsobem se dá problémům se suchem čelit.

V následujícím měsíci se konala další **mezinárodní konference**, a to „**Společná zemědělská politika po roce 2020**“, kterou zorganizoval Zemědělský svaz ČR ve spolupráci s Konfederací zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR a za účasti Odborového svazu pracovníků zemědělství a výživy – Asociace svobodných odborů ČR, dne 22. května 2019 v Praze.

Jak bude nastavena budoucí Společná zemědělská politika Evropské unie po roce 2020? Mají se čeští zemědělci připravit na zastropování přímých plateb nebo redistributivní platbu? Máme očekávat přechodné období? Jak bude dlouhé? Jak budou nastavena ekoschémata? Jaký strategický plán připravuje Ministerstvo zemědělství ČR? To všechno byly otázky, o nichž se na této konferenci hovořilo.

Za české zemědělce se ke Společné zemědělské politice vyjádřili jak představitelé Zemědělského svazu ČR, Ústavu zemědělské ekonomiky a informací, Ministerstva zemědělství ČR, tak také pracovník Evropské komise Gijs Schilthuis, hlavní vyjednávač pro SZP po roce

2020, za organizaci COPA/COGECA Paulo Gouveia, ale také zástupce Odborového svazu pracovníků zemědělství a výživy-Asociace svobodných odborů ČR.

N konferenci, kromě jiného, důrazně zaznělo, že v souvislosti s formováním nové Společné zemědělské politiky je nutné zachovat rovné podmínky pro všechny členské státy EU, tedy i pro Českou republiku. To by se mělo týkat především otázky zastropování přímých plateb. Česká republika se staví proti povinnému zastropování přímých plateb na hektar s tím, že preferuje dobrovolnost zastropování.

V roce 2019 se konala ještě jedna mezinárodní konference. Pod záštitou prezidenta ČR Miloše Zemana a ministra zemědělství Miroslava Tomana se 11. prosince 2019 uskutečnila v Praze mezinárodní konference „Budoucnost evropského zemědělství 2019“, kterou uspořádala skupina Identita a demokracie, která působí v Evropském parlamentu.

Za organizátory konference, kterým účinně pomáhal Odborový svaz pracovníků zemědělství a výživy-Asociace svobodných odborů ČR, vystoupil v úvodním projevu europoslanec Ivan David, který je členem Výboru pro zemědělství a rozvoj venkova (AGRU) Evropského parlamentu. Konstatoval např., že pokud jde o perspektivy evropského zemědělství, je zapotřebí investovat do jeho další modernizace, robotizace a digitalizace. V tom by měly sehrát svoji pozitivní úlohu evropské orgány, přičemž negativním výstupem v rámci diskuze o rozpočtu EU je fakt, že je navrhováno snížení rozpočtu pro zemědělství. Věnoval se také důsledkům agrárního zahraničního obchodu.

Ke Společné zemědělské politice vystoupil Jan Doležal, tajemník Agrární komory ČR. Prohlásil, že jedním z nových trendů budoucí Společné zemědělské politiky EU po roce 2020 má být i snížení administrativní zátěže. Přičemž citoval nedává slova ministra zemědělství ČR Miroslava Tomana o tom, že zemědělci by měli mnohem více času trávit na polích, a nikoliv u počítače. Tím měl Jan Doležal na mysli skutečnost, že administrativa, kterou orgány EU požadují po evropských farmářiích, de facto neustále roste, ačkoliv by měla být podle proklamací orgánů EU, snižována.

Jan Doležal také upozornil na skutečnost, že velké zemědělské podniky musely vykazovat, že mají většinu svých příjmů ze zemědělské činnosti, zatímco u malých farem převažovalo vykazování agroturistiky. Česká republika proti tomu v orgánech EU vystupovala. Výsledkem bylo, že v rámci diskuze o podobě nové SZP se v roce 2018 od tohoto výkaznictví ustoupilo, načež se tato podmínka znovu vrací v návrhu na Společnou zemědělskou politiku po roce 2020. Takže Česká republika se bude snažit v orgánech EU vysvětlit kompetentním činitelům EU, že z ekonomického a organizačního hlediska je to každoroční výkaznictví neúnosné.

K hlavním řečníkům mezinárodní konference o dalším směřování evropského zemědělství patřil ministr zemědělství ČR Miroslav Toman. Ve svém vystoupení shrnul postoje České republiky vůči návrhu nové Společné zemědělské politiky po roce 2020 a zdůraznil, že Česká republika i nadále odmítá zastropování přímých plateb na hektar.

Zároveň konstatoval, že v souvislosti se změnou klimatu se mění ve světě i v EU celkový pohled kudy a kam by se mělo ubírat zemědělství. Uvedl také, že cílem krajinných opatření, která jsou v České republice přijímána, je zabezpečení vodních zdrojů, což se má uskutečnit prostřednictvím výstavby malých vodních nádrží. Ministerstvo zemědělství má v plánu do konce volebního období upravit cca 1200 rybníků, aby těmto novým trendům vyhovovaly.

Miroslav Toman také neopomněl věnovat se i kůrovcové kalamitě a problematice českého potravinářství.

Poslední aktivitou sociálních partnerů, vlastně na poslední chvíli před uzavřením hranic v rámci ochrany před šířením pandemie koronaviru, bylo **jednání zástupců OSPZV-ASO ČR a sociálních partnerů ze zahraničí o evropské politice**, uskutečněné dne 11. března 2020. Od té doby byla jednání možná pouze formou videokonferencí.

Účelem tohoto setkání, kterého se zúčastnili ze zahraničí zástupci MÉDOSZ (Maďarského odborového svazu pracovníků v zemědělství), a to jeho předseda Tibor Huiber a Piroska Kállay, členka EHSV, a tajemník EFFAT Arnd Spahn, bylo prodiskutování tak důležitých evropských témat, která se dotýkají nejen zemědělců, ale všech dalších zaměstnanců, jako je Evropská minimální mzda, Evropský rozpočet pro Společnou zemědělskou politiku, Zelená dohoda (New Green Deal) a bezpečnost potravin – od zemědělce ke spotřebiteli.

K dlouho diskutovanému citlivému tématu, což je evropský zemědělský rozpočet, se vyjádřil především předseda OSPZV-ASO ČR Bohumír Dufek. Zdůraznil, že ČR setrvává na stanovisku, že evropský zemědělský rozpočet by měl být ve stejné výši jako v minulém období, tzn. se stejným objemem peněz. Pripomněl, že země, které vstoupily do EU po roce 2004, mají nižší dotace než země bývalé patnáctky, a přitom bylo slíbeno, že rozpočet bude po roce 2010 srovnán.

Pro odbory je nejdůležitější stanovení finančního rámce evropské zemědělské politiky také vzhledem k tomu, že v současné době má pro finanční rámec každá země jiný návrh. A mělo by se počítat se schválením dvouletého přechodného období.

Uvádíme-li formy spolupráce sociálních partnerů, nelze opomenout **konání 9.sjezdu Odborového svazu pracovníků zemědělství a výživy-Asociace svobodných odborů ČR**, které proběhlo v Praze dne 6. srpna 2020.

Na sjezdu, ve své zprávě o činnosti odborového svazu a jeho aktivitách, hovořil také o Společné zemědělské politice a jejích dopadech na české zemědělce předseda OSPZV-ASO ČR Bohumír Dufek.

S velmi zajímavým a důkladným rozborem situace českého zemědělství a jeho postavení v rámci Evropy, s hodnocením stavu Společné zemědělské politiky a politiky Evropské unie v této oblasti, vystoupil bývalý prezident Agrární komory ČR Zdeněk Jandejsek.

Neméně podnětná byla vystoupení dalších významných hostů. Sjezdu se zúčastnili, vystoupili a diskutovali s účastníky sjezdu vicepremiérka a ministryně financí Alena Schillerová a samozřejmě také ministr zemědělství Miroslav Toman.

Za sociální partnery ze strany podnikatelů se sjezdu zúčastnil Luboš Burkoň, člen předsednictva Českomoravského svazu zemědělských podnikatelů a poradce ministra zemědělství ČR.

Tento stručný přehled forem spolupráce sociálních partnerů v rezortu zemědělství by nebyl úplný, pokud bychom neuvedli také účast zástupců OSPZV-ASO ČR na různých akcích, ať již seminářích, konferencích a dalších, pořádaných buď Zemědělským svazem ČR nebo Českomoravským svazem zemědělských podnikatelů. K nim také patří průběžně uskutečňované konzultace či porady na různá témata, která se bezprostředně dotýkají situace a

života zemědělců, ať již jsou to podnikatelé nebo zaměstnanci, ať již jde o postavení českého zemědělství v rámci České republiky nebo v rámci Evropské unie.

Zdroje :

1. Návrh informační zprávy sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí EHSV „Hodnocení dopadů SZP na generační obměnu. Brusel. 7.10. 2019.
2. Sdělení Evropské komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. „Zelená dohoda pro Evropu“. Brusel. 11.12. 2019.
3. Sdělení Evropské komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. „Strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy“. Brusel. 20.5. 2020.
4. Návrh stanoviska specializované sekce Zemědělství, rozvoj venkova a životního prostředí EHSV. Případné přepracování Společné zemědělské politiky. Brusel. 17.5. 2017.
5. Evropský hospodářský a sociální výbor. www.ecsc.europa.eu
6. Budoucí SZP. Návrhy intervencí. Ministerstvo zemědělství ČR. Praha. 19.2. 2019.
7. SZP 2021 – 2027. Aktuální stav příprav. Ministerstvo zemědělství ČR. Praha. 29.5. 2019.
8. Rámcová pozice k nařízením EU k SZP. Ministerstvo zemědělství ČR. 27.6. 2018.
9. Strategie pro růst. České zemědělství a potravinářství v rámci Společné zemědělské politiky EU po roce 2013. Ministerstvo zemědělství ČR. Praha. 12.12. 2012
10. Vznik, vývoj a reformy Společné zemědělské politiky. Ministerstvo zemědělství ČR. 22.4.2013.
11. Společná zemědělská politika. Česká potravina. Praha. 9.7. 2014.
12. Budoucnost společnosti z pohledu zemědělské výroby a zajištění dostatku potravin. Ing. Zdeněk Jandajsek. CSc. Videokonference. 29.12. 2020
13. Stanovisko EFFAT „Společná evropská zemědělská politika. Jak dál po roce 2013? První stanovisko evropských zaměstnanců v zemědělství, potravinářství a cestovního ruchu Ke sdělení Evropské komise ke „Společné zemědělské politice po roce 2013“ z 12.10. 2011.
14. Stanovisko EFFAT ke slyšení zemědělského výboru Evropského parlamentu k reformě

- Společné zemědělské politiky. Brusel. 26.1. 2011.
15. Stanovisko EHSV k Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v potravinovém řetězci. Brusel. 19.9. 2018.
  16. Společná zemědělská politika po roce 2020. Zastoupení EK v České republice.
https://ec.europa.eu/czech-republic/news/180601_spolecna_zemedelska_politika_cs
  17. EURACTIV. Reformy Společné zemědělské politiky. <https://ec.europa.eu>
  18. Stručný přehled Společné zemědělské politiky. Evropská komise. <https://ec.europa.eu>
  19. Společná zemědělská politika EU a její aplikace v České republice. Milan Vošta. Praha.2010.
  20. Mezinárodní konference zástupců členských organizací EFFAT střední a východní Evropy. Praha. 22.11. 2013.
  21. Protokol z mezinárodní konference zemědělských odborových svazů ze zemí Evropské Unie. Praha. 21.9. 2007.
  22. EURACTIV. https://euractiv.cz/section/evropske_finance/news.
  23. Budoucnost Společné zemědělské politiky.
https://ec.europa.eu/info/food_farming_fisheries/key_policies/common_agricultural_policy/future_cap_cs
  24. Mezinárodní konference na téma „Aktuální zemědělská politika EU v novém rozpočtovém období po roce 2020“. Praha. 26.4. 2018.
  25. Mezinárodní konference „Budoucnost evropského zemědělství 2019“. Praha. 11.3. 2020.
  26. Mezinárodní odborná konference „Nesouhlas českých zemědělců s návrhem rozpočtu Společné zemědělské politiky po roce 2020“. Praha. 20.6. 2018.
  27. Mezinárodní konference „Ochrana vody v přírodě“. Praha. 17.4. 2019.
  28. Mezinárodní konference „Společná zemědělská politika po roce 2020“. Praha.22.5.2019.
  29. Jednání zástupců OSPZV-ASO ČR, MÉDOSZ a tajemníka EFFAT. Praha. 11.3. 2020.
  30. Projekt „Posilování sociálního dialogu zvyšováním úrovně kolektivního vyjednávání zástupců zaměstnanců a zaměstnavatelů v zemědělství“. OSPZV-ASO ČR a ZS ČR. 1.1.2014 – 30.6. 2015.
  31. Projekt „Zlepšování pracovních podmínek adaptability zaměstnanců a konkurenceschopnosti podniků v zemědělství prostřednictvím sociálního dialogu“. Agrodialog II. ZS ČR a OSPZV-ASO ČR. 1.3. 2016 – 28.2. 2019.
  32. Projekt „Zlepšování pracovních podmínek adaptability zaměstnanců a konkurenceschopnosti podniků v zemědělství prostřednictvím sociálního dialogu“.

Agrodialog III. OSPZV-ASO ČR a ZS ČR. 1.3. 2019 – 28.2. 2022.

33. Projekt „Posilování sociálního dialogu v zemědělství v oblastech udržitelného rozvoje zemědělství a venkova“ – 1. etapa. OSPZV-ASO ČR – ČMSZP. 1.3. 2016 – 28.2. 2019.
34. Projekt „Posilování sociálního dialogu v zemědělství v oblastech udržitelného rozvoje zemědělství a venkova“ – II., etapa. OSPZV-ASO ČR a ČMSZP. 1.3. 2019 – 28.2. 2022.
35. Materiály 9. sjezdu OSPZV-ASO ČR, konaného dne 6.8. 2020.
36. Webové stránky Ministerstva zemědělství ČR. www.mze.cz
37. Webové stránky Zemědělského svazu ČR. www.zscr.cz
38. Webové stránky Českomoravského svazu zemědělských podnikatelů. www.cmszp.cz
39. Webové stránky OSPZV-ASO ČR. www.ospzv-aso.cz; <https://agrodialog.cz>;
www.odbory.info